Æппæт бæстæты пролетартæ, баиу ут!

РÆСТДЗИНАД

СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы, Цæгат Ирыстоны АССР-йы Сæйраг Советы æмæ Министрты Советы оргæн
Орган Северо-Осетинского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Северо-Осетинской АССР

Газет цæуын райдыдта 1923 азы 14 мартъийы

1990
АПРЕЛЬ—ХУЫМГÆНÆНЫ МÆЙ
13
МАЙРÆМБОН
№ 72 (17754)

Аргъ 3 кап.

ЕРЫСЫ БОНЫГ

Фермæты куыст фæхуыздæр хъæуы

Республикæйы колхозтæ æмæ совхозты размæ цы бæрнон хæстæ æвæрд ис, уыдонæн сæ тæккæ ахсджиагдæртæй ну у адæмы домæнтæ дзидзи, æхсир æмæ фосдарынады æндæр продукттæй бафсадын. Уыцы фарста алыг кæнынæн æппæт рæтты дæр хорз гæнæнтæ ис. Æрмæст сæ хæдзардзинæй пайда кæнын хъæуы. Хæдзарæдты разамонджытæ, специалисттæ, партион æмæ профцæдисон организацитæ æмхъарутæй, кæрæдзийы æмбаргæйæ кæм кусынц, уыцы колхозтæ æмæ совхозты фосы пайда бирæ у, уæлдайджынтæй æххæстгонд цæуынц паддзахадæн æхсир æмæ дзидза уæй кæныны хæслæвæрдтæ.

Ныхас дæр ыл нæй, коллективы хъару бирæ у. Фæлæ уæддæр æнтыстдзинад, фыццаджыдæр, хæдзарады разамонæгæй аразгæ у. Колхозы кæнæ совхозы сæргъы арæхстджын, адæмы хъарутæ раст фæндагыл сæвæрын чи зоны, куыстадмæ сфæлдыстадон цæстæй чи кæсы, ахæм рæзамонæг куы вæйы, уæд хъуыддæгтæн размæ дунæ цæугæ нæй. Горæтгæрон районы совхоз «Первомайский» дыргъыкуыстгæнæг хæдзарад у. Фæлæ ам директорæй Олисаты Аким кусын куы райдыдта, уæдæй фæстæмæ йæ хъуыддæгтæ дзæвгар хуыздæр цæуынц æхсиры куыстады. Зæгъынæн æгъгъæд сты æрмæст ацы азы нысантæ дæр. Хъуамæ ахъугæй дæр хæдзарад æхсир райса 5000 килограммы.

Æмæ фосдарджытæ ныртæккæ куыд кусынц, афтæмæй уый сæ къухы бафтдзæн. Хæдзарад уал æртæ мæймæ ладдзахадæн æхсир ауæй кодта 394 тоннæйы, пълан 275 тоннæйы уæвгæйæ. Уый, фосы пайда кæй фæфылдæр, уыл дзуры. Алы хъугæй дæр фыццагæм кварталы æхсир дыгъд æрцыд 1124 килограммы, фарон уыцы рæстæгимæ абаргæйæ 160 килограммы фылдæр. Ныртæккæ алы хъугæй дæр бон æхсир райсынц 14,4 килограммы. Фæлæ уыл дæр нæ нылæвдзысты фосдарджытæ. Сæ нысан у хъуыцытæй фылдæр пайда исын. Æмæ уый тыххæй аразынц æппæт мадзæлттæ дæр. Æхсиры комплексы коллектив кусы дыууæ радæй. Хъуыцыты дуцынц бон æртæ хатты. Сæ уавæртæй дæр нæ хъаст кæнынц. Ахæм бон нæ вæйы, совхозы директор сæ кæд нæ бæбæрæг кодта. Исты хъуг куы вæйынц, уæд сын æвæстиатæй фехъуыс кæны. Афтæ æнæкъуылымпыйæ цæуы хæдзарады дзидзайы куыстад дæр.

Алагиры районы Цæлыккаты Хъантемыры номыл колхозы æрæджы дæр мæ фосдарыны куыст æдзæллаг уавæры уыдис. Хъуг сæм бон цыппар-фондз килограммы йедтæмæ нæ лæвæрдта æхсир. Кæй зæгъын æй хъæуы, паддзахады пълантæ дæр не 'ххæст кодта. Æмæ ацы колхозмæ сæрдыгай Тедеты Павелы куы арвыстой, уæд ын, фыццаджыдæр, фосдарынæдмæ дæ цæст фæдар, зæгъгæ, афтæ фæдзæхстой. Уæдæй нырмæ афæдз æмæ æртæ мæйы кæдтимæ цæмæй рацыд, афтæ уавæр, æнхъæлæ кувд нæма рацыд, афтæ. Хæдзарад æнтыстдзинæй сæххæст кодта паддзахадæн æхсир æмæ дзидза уæй кæныны фыццагæм кварталы хæслæвæрд. Уымæн сæм зынгæ фæкъаддæр продукцийы хиарг.

Азæй-азмæ сæ фермæтæй фылдæр пайда исынц Мæздæджы районы совхоз «Терчы», Кировы районы Карл Маркси, Горæтгæрон районы колхоз «Ильичы фæдзæхстытæм гæстæ»-йы æмæ æндæр хæдзарæдтæ. Кæй зæгъын æй хъæуы, фермæты коллективты фæллойæн уыцы хъуыддæгты стыр ахадындзинад ис. Райсомæй ма талынг вæйны, афтæ райдайынц уыдон кусын. Сæ хæдзæрттæм та хуринагътæ фæстæ ацæуынц. Фæлæ æнтыстдзинадмæ æппæты стырдæр бавæрæн хæдзарæдты разамондзытæ хæссынц.

Æртæм куы зæгъæм, уæд уый дæр æнæ хъуыддаг нæ вæййы, æмæ æрмæст ацы азы нысантæ дæр. Хъуамæ ахъуг кæнынæн æппæт рæтты дæр хорз гæнæнтæ ис. Æрмæст сæ хæдзардзинæй пайда кæнын хъæуы. Хæдзарæдты разамонджытæ, специалисттæ, партион æмæ профцæдисон организацитæ æмхъарутæй, кæрæдзийы æмбаргæйæ кæм кусынц, уыцы колхозтæ æмæ совхозты фосы пайда бирæ у, уæлдайджынтæй æххæстгонд цæуынц паддзахадæн æхсир æмæ дзидза уæй кæныны хæслæвæрдтæ.

Ныхас дæр ыл нæй, коллективы хъару бирæ у. Фæлæ уæддæр æнтыстдзинад, фыццаджыдæр, хæдзарады разамонæгæй аразгæ у. Колхозы кæнæ совхозы сæргъы арæхстджын, адæмы хъарутæ раст фæндагыл сæвæрын чи зоны, куыстадмæ сфæлдыстадон цæстæй чи кæсы, ахæм рæзамонæг куы вæйы, уæд хъуыддæгтæн размæ дунæ цæугæ нæй. Горæтгæрон районы совхоз «Первомайский» дыргъыкуыстгæнæг хæдзарад у. Фæлæ ам директорæй Олисаты Аким кусын куы райдыдта, уæдæй фæстæмæ йæ хъуыддæгтæ дзæвгар хуыздæр цæуынц æхсиры куыстады. Зæгъынæн æгъгъæд сты

фылдæр пайда нсын. Æмæ уыл
мадæлттæ дæр. Æхсыры комплексы коллектив куы
дыууæ радзай. Хъуцыты дуцынц бон æртæ хатты. Сæ
уавæртæй дæр нæ хъаст кæнынц. Ахæм бон нæ вæй-
йы, совхозы директор сæ кæд нæ бабæрæг кодта.
Исты хъуаг куы вæййынц, уæд сын æвæстиатæй фех-
хуыс кæны. Афтæ æнæкъуылымпыйæ цæуы хæдзарады
дзидзайы куыстад дæр.

Алагиры районы Цæлыккаты Хъантемыры номыл
колхозы æрæджы дæр ма фосдарыны куыст æдзæллаг
уавæры уыдис. Хъуг сæм бон цыппар-фондз килограм-
мы йедтæмæ нæ лæвæрдта æхсыр. Кæй зæгъын æй
хъæуы, паддзахады пълантæ дæр не 'ххæст кодта.
Æмæ ацы колхозмæ сæрдыгæй Тедеты Павелы куы
арвыстой, уæд ын, фыццаджыдæр, фосдарыныдмæ дæ
цæст фæдар, зæгъæм, афтæ фæдзæхстой. Уæдæй нырма
афæдз æмæ æртæ мæйы йедтæмæ нæма рацыд, афтæ-
мæй уавæр, æнхъæл куыд ничи уыд, афтæ фæхуыздæр.
Хæдзарад æнтыстджынæй сæххæст кодта паддзахадæн
æхсыр æмæ дзидза уæй кæны фыццагæм кварта-
лы хæслæвæрд. Уымæ сæм зынгæ фæкъаддæр про-
дукцийы хнарг.

Азæй-азмæ сæ фермæтæй фылдæр пайда нсынц Мæз-
дæджы районы совхоз «Терчы», Кировы районы Карл
Марксы, Горæтгæрон районы колхоз «Ильичы фæ-
дзæхстытæм гæсгæ»-йы æмæ æндæр хæдзарæдтæ. Кæй
зæгъын æй хъæуы, фермæты коллективты фæллойæн
уыцы хъуыддæджы стыр ахадындзинад нс. Райсомæй
ма талынг вæййы, афтæ райдайынц уыдон кусын.
Сæ хæдзæрттæм та хурныгуылды фæстæ ацæуынц. Фæ-
лæ æнтыстдзинадмæ æппæты стырдæр бавæрæн хæдза-
рæдты разамонджытæ хæссынц.

Æргом куы зæгъæм, уæд уый æппæт колхозтæ æмæ
совхозты разамонджыты къухы нæма æфты. Уыл
дзурынц фыццæгæм кварталы бæрæггæнæнтæ. Республи-
кæ хъуамæ паддзахадæн æртæ мæймæ æхсыр ауæй кодта-
нд 20500 тоннæйы, уæй та акодта 19193 тоннæйы.

дзæвгар хуыздæр лыггонд цæуынд.

Кæй зæгъын æй хъæуы, фосдарынæдты цы хъуагдзы-
нæдтæ нс, уыдон нуулдæр хæдзарæдты разамонджы-
тæ æмæ специалистты аххос не сты. Бирæ цæлхдуртæ
сæвзæры сæ размæ. Фыццаджыдæр, фермæты бæсты,
хæйттæ цæмæй цалдæр кæной, кæнæ ногтæ цæмæй
аразой, уый нæй. Арæх фермæтæм нал фæхæццæ кæ-
нынц æмхæццæ холлæгтæ. Куы фæзынынц, уæддæр
хæрзхъæд нæ вæййынц. Иннæ ахæм республикæйы
сæрмагонд стуртæ хæссæн хæдзарæдтæ. Уыдон куы са-
рæзтой, уæдæй нырмæ сæ куыст зæрдæзæгъгæ цикуы-
ма ацыдис. Хъуамæ сын районты иннæ хæдзарæдтæ
дæттинкой læппын фос, дыууæтæн дæр пайда куыд уа,
афтæ. Фæлæ уый фæдыл цыдис бирæ хъаугуытæ. Йæ
хорз læппын фос æндæр хæдзарадмæ дæттын нæ-
фæндыд. Ныр та уавæр ноджы фæзындæр. Хæдзарæд-
тæ фæллойы ног хуызтæм, уынмæ арендæмæ дæр кæй
рахызтысты, уымæ гæсгæ сын раздæрау бадзырдтæ
нал нс родтæ дзидзайы куыстгæнæг колхозтæ æмæ
совхозтæн дæттынæн.

Уыцы пълантæ араздæхыты дардмæ уынæг схонæн нæй.
Æмæ уыцы фарстатæ алыг кæнын, фыццаджыдæр,
Цæгиратромцæдисы æмæ йын районты цы нугæндтæ
нс, уыдонмæ хауынц. Ныртæккæ бирæ хъуыддæгтæм
сæ цæст нал дарынц. Æмæ уый тыххæй раст бафин-
пайдæуыд æрæджы СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обко-
мы ацы фарстайыл ныхас куы цыдис, уæд, агропром-
цæдисы æмæ АПИ-ты уавæрмæ æркæсын хъæуы,
зæгъгæ. Хъуамæ хъæууон хæдзарады къабæзты кæды-
фæнды кусæг дæр дзуапп дæтта уавæрыл. Хъуамæ
уыдонæй алчидæр бамбара, цалынмæ адæмы домæн-
тæ хойрагæй, уæлдайдæр та æхсыр æмæ дзидзайы
продукттæй, æфсæст цæуой, уæдмæ Агропромцæдисы.
АПИ-ты разамонджытæ æмæ специалистты куыст дæр
хорзыл банымайæн нæй.

Мæздæджы районы колхоз «Сырх Ирыстон»-ы кæ-
ронмæ фæхæццæ кæнынц уалдзыгон быдыron куыс-
тытæ. Хæдзарад афоныл байтыдта 100 гектары хо-
хаг хъæдур. 245 гектары та — холладжы культуртæ.
Ныртæккæ механизатортæ сæ сæйрагдæр тыхтæ сарæзтой æхсынæн, нартхор æмæ халсартæ тауыны куыстмæ. Бирæ адæм æфтыд нс хуымтæм дон уадзынмæ дæр. Æмæ сæ иннæ куыстытæ дæр хорз цæуынц. Æхсынæн сæ иннæ астимæ абаргæйæ, фылдæр байтауын хъæуы, æдзæппæт 700 гектары. Æмæ уый хуымæтæджы нæу. Æхсынæн сын алы аз дæр бирæ пайда ратты. Афтæ зæрдиагæй дæр уымæн ку-

сынц. Механизатортæ иу-
уылдæр сæ боны нормæтæ
æххæст кæнынц уæлдай-
джынтæй. Адыуæг боны
тыд фæуыдзысты æхсынæн.

Ныртæккæ куыд кусынц,
афтæмæй сæ нартхор бай-
тауынæн дæс кусгæ боны
йедтæмæ нæ бахъæудзæн,
уый раппæлинаг хъуыддаг
у, уымæн æмæ сæ нартхор
байтауын хъæуы 1400 гек-
тары, 500 гектары та силосæн
фæуыдзысты. Адыуæг боны
йæ фæуыдзысты æмæ уæд
нæмыджы нартхор райдай-
дзысты тауын. Уыцы куыст
кæндзысты 11 агрегатæй,
æмæ иууылдæр сты цæттæ.
Хæдзарад амæй размæ æр-
мæст хъæдындз сагъта, ныр
сæ халсары хуымтæ фæуæ-
рæхдæр уыдзысты. Байтау-

Джызæлы совхоз «Перво-
майский»-ы уазæгуаты уы-
дысты Югославийы дыргъы-
куыстгæнæг хæдзарады ми-
нæвæрттæ. Федтой совхо-
зы дыргъдæттæ, æркасты-
сты фысымты куыстмæ, ба-
бæрæг кодтой, зымæгон
дыргътæ кæм февæрынц,
уыцы къæбицтæ.

УАЗДЖЫТÆ ФÆСАРÆНТÆЙ

Цыбырдзырдæй, базонгæ
сты кæрæдзийы фæлтæрд-
дзинадимæ. Куыд сбæрæг
афтæмæй Югославийы
дыргътæ зымæджы бавæ-
рынц æндæр хуызы.

Совхоз «Первомайский»-ы
разамонджытæ æмæ югосла-
вийаг уазджытæ сарæзтой
бадзырд, дардæр се 'хсæн
æмгуыстдзинад кæй уы-
дзæн, уый, стæй нумæйаг
куыстуат саразыны тыххæй.

Нæ уацхæссæг.

Сæ боны нормæтæ уæлдай-
джынтæй æххæст кæнынц
Калоты Барис, Гаситы Алан-
бег, Лев Джанисаков æмæ
иннæтæ. Нартхор тауæйæ
та фылдæр æнтысы Гаситы
Созыр æмæ Чертыхъоты
Лаврентийæн.

БАСАТЫ Хъ.

Ацы боны сæвзæр æгъдæ-
уæй æмæ æгъдæуæй фæ-
хуызонæй бавнæлдтой зæхх
цæттæ кæнынмæ. Æртæ
кусгæ бонмæ похцийæ ба-
ластой анауылигонд зæххы-
тæ, слæгъз сæ кодтой. Ныр
та сæ культиваци кæнынц.
Хæдзарады цы дыууæ арен-
дон бригады нс, уыдон уал
мæр нартхор тауынмæ ба-
цæттæ кодтой 450 гектары.
Заманхъуйлаг механиза-
тортæ фылдæр таудзысты
мыггаджы нартхор. Рагацау
æрцæттæ кодтой хæрз-
хъæд мыггæгтæ. Куыд ны-
майынц, афтæмæй нартхор
тыд фæуыдзысты фындзæс
бонмæ. Таугæйæ дæр ма
мæрмæ бахæсдзысты мине-
ралон хъацæнтæ.

Нæ уацхæссæг.

ЦÆМÆЙ ÆХХÆСТГОНД ЦÆУОЙ ЗАКЪОНЫ ДОМÆНТÆ

АХÆМ СÆРГОНДЫ БЫНМÆ НÆ ГАЗЕТЫ ДЫККАГ ФАРСЫЛ МЫХУЫРГОНД ЦÆУЫНЦ ÆРМÆДЖЫТÆ, ЦАЛДÆР БОНЫ РАЗМÆ ГОРÆТ ОРДЖОНИКИДЗЕЙЫ ИРОН ТЕАТРЫ ФÆЗЫ ЦЫ ДЫУУАДÆСМИНОН МИТИНГ УЫДИС. УЫЙ ТЫХХÆЙ, АЦЫ КЪАМЫ УЫНУТ, МИТИНГМÆ ЦЫ АДÆМ ÆРÆМБЫРД, УЫДОНЫ.

ЦÆМÆЙ ÆХХÆСТГОНД ЦÆУОЙ ЗАКЪОНЫ ДОМÆНТÆ

Дыууадæсминон митинг горæт Орджоникидзейы

Бар лæвæрд кæмæн уыд, горæт Орджоникидзейы фæллойгæнджыты ахæм дзыллон митинг æрæмбырд ивгъуыд сабаты Ирон паддзахадон драмон театры фæзы. Уымæй бон раздæр газетты мыхуыргонд æрцыд, граждæнты национ æмбарадмæ æмæ ССР Цæдисы территорийы кудзинад тыхæй фехалынмæ нымадтыты тыххæй бæрнондзинад фæтыхджындæр кæныны фæдыл ССР Цæдисы Сæйраг Совет цы Закъон сфидар кодта, уый. Митинджы архайджытæ радзырдтой уыцы закъоны фарс, мæхъæлы хицæн минæвæрттæ Цæгат Ирыстоны территоримæ æнæмбæлгæ хуызы кæй нымадтытæ кæнынц, уый ныхмæ.

Митинджы доклад скодта Коцты М. — митинг бацæттæ кæныны æмæ арвитыны фæдыл ЦИ АССР-йы æхсæнадон организациты кæрæдзиуыл бæттæг комитеты сæрдар, æхсæнадон организаци «Тох»-ы сæрдар (социалон рæстзæрдæдзинадыл тохы æхсæнад).

Зындгонд у, сæ цæрæн бынат æдзухдæр аивын сæ бон кæмæн у, уыцы дыууæ хæдзарæн, дыууæ сыхагæн сæ ахастдзинæдтæ халын кæй не 'мбæлы. Уæлдайдæр та æруадзæн нæй уымæн, æмæ хæлой, мыггагмæ сыхæгтæ уæвын сæ хъысмæт кæмæн у, ахæм адæмты 'хсæн ахастдзинæдтæ, — загъта уый. — Абон мах не 'ппæты дæр фæндид Цæгат Ирыстоны æмæ Мæхъæлы адæмты хæлардзинады митинг байгом кæныны. Фæлæ ныртæккæ уавæртæ дзурын кæныны дыууæ рагон адæмы 'хсæн, мæхъæлон адæмы бæлвырд фæлтæртæ Цæгат Ирыстоны размæ территорион домæнтæ кæй æвæрынц, уый фыдæй сæвзæргæ хъæддыхдзинадыл.

Ирон-мæхъæлон ахастдзинæдты хъысмæтыл сагъæс кæнгæйæ, сæ фæхуыздæр кæныныæн феххуыс уæвыныл зæрдæ даргæйæ, æрæджы нæ республикæйы æхсæнадон организацитæ æхсæнад «Тох»-ы хъæппæрисæй сæрæстой архайд иугæнæг комитет, бацыдысты йæм ахæм æхсæнадон организацийы минæвæрттæ, куыд «Адæмон цæдис», «Ирыстоны демократион фронт», «Рухс», «Демократион платформæ» æмæ æрвитыны тыххæй.

Кæрæдзиуыл бæттæг комитеты хæслæвæрдмæ гæсгæ ЦИ АССР-мæ мæхъæлон адæмы бæлвырд фæлтæрты территорион домæнты фæдыл республикæйы фæллойгæнджыты митинг нымайын гомыл.

Нæ митинджы сты хъæзахъхъæты, горæтгæрон æхсæнадон организацийы, æгъдауджыты æмæ æрвадæлты æвзонг æмбæлттæ. Мах сæ бузныг стæм уый тыххæй.

1989 азы 10 сентябры мæхъæлон адæмы дыккаг съезды, дзырдта дарддæр Коцты М., æрæзт æрцыд Организацион комитет, уый уадзын райдыдта æрвылмæйон бюллетень. 1990 азы бюллетены 2-æм номыры мыхуыргонд æрцыд комитеты сидт Цæцæн-Мæхъæлы æмæ Цæгат Ирыстоны æппæт цæрджытæм.

Æргом аздахын фæиндид уымæ, æмæ Оргкомитеты сидты йæ нысантæ амынд цæуынц дыууæ хуызы. Иу хатт оргкомитет йæхи хоны Мæхъæлы АССР ногæй саразыны фæдыл Оргкомитет. Иннæ хатт та Оргкомитет йæ размæ æвæры нысан «Мæхъæлон автономи йæ историон арæнты ногæй сæвæрын йæ сæйраг горæт Орджоникидзейы рахиз фарс куыд уа, афтæмæй».

Кæд æмæ Мæхъæлы автономон республикæ ногæй саразыны хæс æвæрд цæуы, уæд нымайынц афтæ, æмæ Мæхъæлон автономон республикæ кæддæр уыдис. Æцæгдзинад та дзурæр у уыл, æмæ уыдис æрмæстдæр Мæхъæлон автономон облæст.

Кæд æмæ Мæхъæлон автономи ногæй сæвæрыны нысан æвæрд цæуы, — дзырдта дарддæр Коцты М., — уæд уый амоны афтæ, æмæ нымадæуы, абон мæхъæлон адæмæн кæй ницавæр автономи ис. Уымæ сразы уæвæн нæй. Бæлвырд æмбарын кæнын нæ хъæуы, Цæцæн-Мæхъæлы АССР кæй у мæхъæлон адæмы автономийы хуыз. Уæвæн ис уымæн, æмæ уыцы хуыз абон нæ цæуы мæхъæлон адæмы бæлвырд фæлтæрты æмæ æнæхъæнæй мæхъæлон адæмы særдæмæ. Уый бындурыл афтæ дзурæн ис, æмæ мæхъæлон автономийæн йæ кой дæр нæй, зæгъгæ?

Мæхъæлон автономон республикæ ивгъуыд рæстæджы кæй нæ уыд, уымæ гæсгæ раст нæу Мæхъæлон АССР ногæй саразыныл дзурын. Бынтон раст нæу мæхъæлон автономи ногæй сæвæрыныл дзурын дæр. Æвæццæгæн æмæ ныхас цыуы Мæхъæлон автономи республикæ сараз

Кæд æмæ мах Оргкомитеты нысан раст бамбæрстам, уæд ЦИ АССР-йы цæрджытæ æнæхъæнæй дæр разы сты уыцы нысанимæ, Мæхъæлон автономон республикæ саразын хъæуы, уымæ, кæд æмæ мæхъæлон адæмы уый фæнды, уæд Уыцы

Оргкомитетимæ.

Фæлæ Оргкомитет канд ИАССР саразыныл нæ архайы. Уый архайы уыл, цæмæй Мæхъæлон АССР арæзт æрцæуа Назраны, Малгобечы, Галашкины, Карабулачы æмæ Сунжæйы районтæй, уыдон ныртæккæ хауынц ЦМ АССР-мæ, стæй, Базоркины районæй, ома ныртæккæ ЦИ АССР-мæ чи хауы, уыцы Горæтгæрон районы рахиз хайæ. Уый дарддæр архайы уыл, цæмæй Мæхъæлон АССР-æн лæвæрд æрцæуа горæт Орджоникидзейы рахиз хай, цæмæй ам æрбынат кæна фидæны автономон республикæйы сæйраг горæт.

Фидæны республикæйæн æппæт уыцы зæххытæ раттын домынц, 1944 азы æппæтæй дæр ЦМ АССР-йы кæй уыдысты, уымæ гæсгæ. Фæлæ иудадзыг цæрæн ис ахæм уагæвæрдмæ гæсгæ: «Раздæр чи цард, хицау дæр уый у?» Уыцы уагæвæрдмæ гæсгæ æвæстиатæй фæтæрын хъæуы æппæт европейæгты дæр Америкæй, австралийæгты Англис æмæ Ног Зеландийæ, венгриаг тæн раттын хъæуы Башкири, болгайрæгтæн — Сау денджыз æмæ Хъаспы денджызы 'хсæн зæххытæ, ирæттæн — Цæгат Кавказы зынгæ хай æмæ афтæ дарддæр.

Кæй зæгъын æй хъæуы, ахæм домæнтæ ничи æвæры, уымæн æмæ дзы чи кæд цард, уый нымады нæу. Ахсджиаг ма у ахæм бæрæггæнæн дæр, иу кæнæ иннæ территорийыл цы хъæздыгдзинæдтæ ис, уыдон (горæттæ, хъæутæ, заводтæ, фабриктæ, æфсæйнаг фæндагтæ æмæ æндæртæ), стæй, уыцы хъæздыгдзинæдтæ чи сарæзта, уый.

Мæхъæлæттæ Горæтгæрон районы рахиз хайы ирæттæй раздæр цардысты, уый амонгæйæ, рох кæныныл, Горæтгæрон районы рæзтмæ Ирыстоны фæллойгæнджыты æхсæз æмæ дыууисæдз азы дæргъы цы фæллой бахастой, ам, 1944 азы кæй байвæфтой, уыцы хъæздыгдзинæдтæй бирæ хæттыты фылдæр хъæздыгдзинæдтæ кæй сарæзтой, уый. Ныхас цæуы заводтæ æмæ фабриктыл, колхоэтыл, совхоэтыл, материалон хæзнатыл, хицæнæй зæгъгæйæ, цæрæн хæдзæрттыл. Уыцы хъуыддагæй ахъаззагдæй æвдисæн у Сунжæ — уым 1944 азы размæ сарæзт хæдзæрттæй баззад æрмæстдæр æртындæс æмæ дыууисæдз. Уый — æртæ мин хæдзарæй фылдæр кæм ис, уыцы хъæуы!

Æгъдауджыты æвзонг æмбæлттæ дзурынц, уыцы æгъдауджытæ æрæджы æмæ æрвадæлты æмбæлттæ дæр æгъдауджытæ кæй сты, уыдонæй æрмæстдæр 1944 азы 1 январы фылдæр кæй сарæзтой, уый, стæй ам арæзт æмæ бирæ азты дæргъы бæлвырд социалон структурæ кæй ис æмæ йæ феҳалынæй стыр фæстиуджытæм æрнæныннæй тæссаг кæмæй у, уый хынцгæйæ, иугæнæг комитет æрцыд ахæм хатдзæгмæ, æмæ ЦИ АССР-йы картæйæн ногæй кæрдæн нæй.

Æнæмæнг бацамонын хъæуы, иугæнæг комитеты хатдзæгтæ æххæстæй дæр кæй сты бындурæвæрæг документтæм, СЦКП-йы Платформæ «Нырыккон æвуæлтæ партион национ политикæ»-мæ гæсгæ, уый фидаргонд æрцыд СЦКП-йы ЦК-йы 1989 азы 20 сентябры Пленумы æмæ дзы загъд ис, автономон республикæйы, облæсты кæнæ округджы территорийæн аивæн кæй нæй æнæ сæхи фæндæй, стæй «Граждæнты национ æмбарадмæ ныхылдтыты æмæ ССР Цæдисы территорийы иудзинад тыхæй халыны фæдыл бæрнондзинад фæтыхджындæр кæныны тыххæй» ССР Цæдисы Закъонмæ гæсгæ.

Мæхъæлон адæмы бæлвырд фæлтæртæ куы фехъусынц, ЦИ АССР-йы картæ ногæй æркæрдыныл разыдзинад нæй, уый тыххæй, уæд зæрдыл æрлæууын кæныныц, мæхъæл Горæтгæрон районæй тард кæй æрцыдысты тыххæй. Уый бындурыл домынц Горæтгæрон районы зæххытæ æвæстиатæй фæстæмæ раздахын.

Уый фæдыл зæгъын хъæуы мæнæ афтæ. Мах куыд зонæм, афтæмæй 1944 азы Мæхъæлы ахæссын ирон адæм нымадтой мæхъæлон адæмы историйы бæллæхы боныл. Ирон адæм зæрдæбынæй тæфæрфæс кæныныц, мæхъæлон адæмыл цы зиантæ æрцыд, уыдоныл.

О, ирæттæ æрцардысты Горæтгæрон районы рахиз хайы кæцыдæр бынæтты 1944 азы фæстæ, фæлæ уыдон уырдæм тыхгæнджыты хуызы нæ бацыдысты. Абон уыдон мæхъæлон адæмæн тыхгæнджытæй æвдисын амоны, нæ дыууæ адæмы 'хсæн хъæддыхдзинад карздæр кæныны нысан кæмæн ис, ахæм стыр рæдыд уадзын.

Ирон адæмы нскæйы зæххытæ нсджытæй æмæ тыхгæнджытæй æвдисыны фæлтæрæнты ныхмæ хъæддыхæй дзургæйæ, иугæнæг комитет æнæмæнгхъæугæйыл нымайы уый зæгъын, æмæ æххæстæй дæр разы кæй у уыцы хъуыддыммæ, мæхъæлон адæмыл æцæг стыр маразм æвæр

кæнгæйæ, сæ фæхуыздæр кæнынæн феххуыс улæвыныл зæрдæ даргæйæ, ӕрæджы нæ республикæйы æхсæнадон организацитæ æхсæнад «Тох»-ы хъæппæрисæй сæрæстой архайд иугæнæг комитет, бацыдысты йæм ахæм æхсæнадон организацийы минæвæрттæ, куыд «Адæмон цæдис», «Ирыстоны демократон фæсивæд», «Рухс», «Тох» митинг бацæттæ кæнын æмæ арвитыны тыххæй.

Кæрæдзыхыл бæттæг комитеты хæслæвæрдмæ гæсгæ ЦИ АССР-мæ мæхъæлон адæмы бæлвырд фæлтæрты территорион домæнты фæдыл республикæйы фæллойгæнджыты митинг нымайын гомыл.

Нæ митинджы сты хъазахъæртæ, грекъаг æхсæнад «Прометей»-ы æмæ сомихаг æхсæнад «Наири»-йы минæвæрттæ, стæй республикæйы сфæлдыстадон организацийы минæвæрттæ. Митинджы ма сты алыхуызон дингæтæг организацийы минæвæрттæ, уыцы организацитæ æмбырдтой æмæ æппæт Цæгат Кавказы регионы Цæгат Ирыстоны АССР-йы Горæтгæрон район æмæ горæт Орджоникидзейы рахизфарс сын раттыны фæдыл Мæхъæлы æнæформалон организацийы домæнты фыдæй сæвзæргæ уавæры æппæт тасдзинад æмбаргæйæ, интернационалон митинджы уæвджытæ. Цæгат Ирыстоны фæллойгæнджытæ æнæмæнг хъæугæйыл нымайынц афтæ зæгъын:

1. ССР Цæдисы æмæ Цæгат Ирыстоны АССР-йы Конституцитæм, стæй граждæнты национ æмбарадмæ ныхылдтыты æмæ ССР Цæдисы территори тыхæй фехалыны фæдыл бæрнондзинад фæтыхджындæр кæныны тыххæй Закъонмæ гæсгæ æмæ Цæгат Ирыстоны АССР-йы цæрджыты бирæ фылдæр хайы фæнд хыцгæйæ йын йæ зæхмæ æвналæн æмæ йын анвæн нæй инды 'фсонмæ гæсгæ.

II. Цæгат Ирыстоны АССР-мæ тæккæ хъæхъхъæдæр мадзæлттыл хæст мæхъæлæтты æмæ националисты территорион домæнтыл хъодыгонд æрцæуæд, куыд æнæбындуртæ, уымæн æмæ сæ хуыз æмæ миндисмæ гæсгæ фæлхатт кæнынц зæронд хуыз — 1918—1920 азты гуымиры тыхæй хъазахъхъæг зæххытæ байсын æмæ 70 мин хъазахъхъаджы сæ фыдæлтыккон станицæтæ æмæ хутортæй фæтæрын, уый уыдис æцæг геноцид, стæй 1923 азы дæр гуымиры тыхæй фыдæлтыккон ирон хъæутæ Редант, Бæлта, Цми, Ларс бацахсын.

Мах нæ бауадздзыстæм ахæм æнæзакъон митæ, кæмæйфæнды куы цæуой, цыфæнды æфсæнттæ сын куы чындæуа, уæддæр.

III. Фидарæй нуварс кæнæм, 1944 азы мæхъæлон адæмы Казахстанмæ кæй ахастой, уый тыххæй ирон адæмыл бæрнондзинад сæвæрыны фæдыл.

IV. Историон æцæгдзинад йæ бынаты сæвæрыны тыххæй мах бæстæйы æмæ республикæйы хицаудзинады оргæнтæ æмæ хицауадæй домæн, 1918—1924 азты Цæгат Кавказы адæмты 'хсæн национ ахастдзинæдтæм (теркаг хъазахъхъæ ты ахаст æмæ æндæртæ) æмæ 1944 азы мæхъæлон адæмы ахастмæ хауæг документтæ ныммыхуыр кæнын.

V. Æмбæлгæ хъуыддагыл нымад уæд, ЦМ АССР-йы зæххыл æмæ æрмæстдæр йæ арæнты миддæр чи цæры, уыцы мæхъæлон адæмы фæнд сæ автономи саразыны фæдыл.

VI. Мах фидарæй уырны, регионы уавæр халынмæ чи кæны, нациты 'хсæн ахастдзинæдтæ афтæ карз кæнын кæй нæ хъæуы фæллойгæнæг мæхъæлон адæмы. Уый пайда у экстремисттæн æмæ националисттæн.

VII. Республикæйы сæйраг горæты ном анвыны æмæ ЦИ АССР-йы сæйраг горæты В. И. Ленины цырт ЦИ АССР-йы сæйраг горæты сæйраг фæзмæ рахæссыны тыххæй адæмты домæнтæ къорд азы дæргъы рæ, стырдæм æххæстгонд кæй нæ цæуынц, уымæ гæсгæ митинджы архайджытæ ЦИ АССР-йы хицауадæй домыц уыцы фарстаты фæдыл Ирыстоны адæмты фæнд æвæстиатæй сæххæст кæнын.

Æмхъæлæсæй йæ сфидар кодтой 1990 азы 7 апрелы гор. Орджоникидзейы митинджы архайджытæ.

МИТИНДЖЫ УЫНАФФÆ

Орджоникидзейы бигæ дзаумæтты фабричы куыдзытæ тох кæнынц афæдзы химæрайст хæстæ æмгъуыдæй раздæр ахицæн кæныныл. Социалистон ерысы равæй цæуынц хуыйæн цехы куыдзытæ Мæхъиты Наташæ æмæ Дзидаханты Анжелæ. Алчидæр сæ йæ конд продукци дæтты фыццаг бавдыстæй.

КЪАМЫ: МÆХЪИТЫ Наташæ æмæ ДЗИДАХАНТЫ Анжелæ.

Къам систа КЪÆБЫСТЫ Х.

ЖУРНАЛИСТТИМÆ ФЕМБÆЛД

СЦКП-йы Орджоникидзейы горкомы уыд фембæлд республикæйы дзыллон информацийы фæрæзты кусджытимæ. Фембæлды архайдтой СЦКП-йы Орджоникидзейы горкомы фыццаг секретарь Таболты С. П. СЦКП-йы горкомы дыккаг секретарь Я. М. Кукуй, Орджоникидзейы горсоветы æхсæсткомы сæрдар М. М. Шаталов, йæ хæдивдзытæ Чъерджиаты А. В., З. В. Федорова, Мамсыраты С. Ч., республикæйы культурæйы министр Дзантиаты А. А., республикæйы базарады министры хæдивæг Фидараты Н. М., республикæйы спорткомитеты сæрдар Андиаты С. П.

Ныхас цыди Майы бæрæгбæттæм цæттæ кæныны, социалон программæтæ «Цæрæнуат», «Аудындзинад», «Æнæниздзинад» æмæ сæ царды рауадзыны къуылымпыдзинæдты фæдыл. горæты базарадон куыстуæтты куыст дефицитон товартæй цæрджыты домæнтæ æфсадыны хъуыддаг фæхуыздæр кæныны, нæ сæйраг горæтæн йæ историон ном фæстæмæ радтыны, иуæй-иу уынгты нæмттæ аивыны, сæ фæлгонцад домæнты аккаг рацаразыны мадзæлттыл, культурон æмæ спортивон кусæндæтты, фæлладуадзæн бынæтты уавæр фæхуыздæр кæныны æмæ æндæр фарстаты фæдыл.

Ныхас цыди СЦКП-йы Орджоникидзейы горæты партион организацийы структурæ рацаразыны, æнæформалон æхсæнадон организацити æмæ иугæндты архайды фæдыл.

Пресс-конференцийы , архайджытæ бæлвырд дзуаппытæ радтой, журналисттæ фарстытæн.

Уæлдай æхсыр — колхозæн

Сырх Дыгуры цæрджытæ дарынц цалдæргай хъуццытæ. Вæййы сæм уæлдай æхсыр, æмæ йæ дæттынц Гетъойты Хаджумары номыл колхозмæ. Фарон тынгдæр фесгуыхтысты Сæтъынаты Валодяйы бинонтæ. Уыдон афæдзы дæргъы сæ колхозæн ауæй кодтой фыццаг сортмæ чи цæуы, ахæм сойджын æхсыр 5 тоннæйы. Уыдон ацы аз ноджы зæрдиагдæрæй зилынц сæ цыппор дуцæ хъугмæ, стæй дыууæ къамбецмæ. Алы райсом дæр æхсыр цæттæгæнæн пунктмæ æрбаласынц 30 литры æвæджиауы æхсыр.

Бирæ æхсыр дуцынц Хайманты Максим, Хамыхъоты Мырзæ, Скъодтаты Барис æмæ æндæрты бинонтæ. Уыдон дæр сæ уæлдай æхсыр уæй кæнынц хæдзарадæн. Уый пайда у сæхицæн дæр, колхозæн дæр.

Нæ уацхæссæг.

ЦÆТТÆ КÆНЫНЦ МÆР

Ærыдоны районы Ленины номыл колхозы Николай Черевкойы арендон бригады уæнгтæ ацы аз дзырд радтой алы гектарæй дæр нартхор 70 центнеры, мæнæу — 38 æмæ картоф 300 центнеры бафснайын. Æмæ сæ ныхас хъуыддагæй æххæст дæр кæнынц. Ацы бонты механизатортæ бындур æвæрынц хъæздыг тыллæгæн. Хорз афонты ныссагътой 100 гектары картоф, базылдысты фæззыгæндты хуымтæм. Ныридæгæн раггæнд культурты хуымтæ равæрдысты. Уалдзыгон бындурон куыстыты сæхи фæзминагæй æвдисынц Михаил Масленников æмæ Леонид Крамарь. Сæ хæслæвæрдтæ ахицæн кæнынц уæлдайджытæй.

Ацы бонты арендон бригады уæнгтæ мæр цæттæ кæнынц нартхор байтауынмæ. Мыггаджы нартхор сæм бацахсдзæн 160 гектары, югославаг нартхор та — 220 гектары. Нартхор конд кæм уыдзæн, уыцы зæххытæм фарон фæззæг анауыли фæлдахыны размæ фаг бахастой бынæттон хъацæнтæ. Ныртеккæ зæххытæ цæттæ кæнынц тауынмæ. Дыууæ хатты сæ баластой похцийæ, æрцыдысты лæгъз. Ныр та сæ культиваци кæнынц. Уыдыиу рæстæг мæрмæ хæссынц минералон хъацæнтæ. Бригады уæнгтæ адыууæ боны бавналдзысты нартхор тауынмæ.

Нæ уацхæссæг.

НЫХАС ЦÆУЫ «РÆСТДЗИНАД»-ы ÆРМÆГЫЛ

ÆХСÆНАДОН ТРАНСПОРТЫ КУЫСТ ФÆХУЫЗДÆР КÆНÆМ

Куыд фæхуыздæргæнæн нс æхсæнадон транспорты куыст? Ацы фарстайыл фæллойгæнæг адæмæй чи нæ ахъуыды кæны, æвæццæгæн, ахæм нæй. Гъе, уымæ гæсгæ «Рæстдзинад» бар дæттыты алкæмæн дæр газеты фæрстыл йæ хъуыдытæ зæгъынæн. Хъуамæ мах æрцæуæм ну фæндонмæ.

Ахæм фæндонмæ, транспорты куыст фæхъомысджындæр кæнынæн ахъазгæнæг чи уа. Лæууæнты нæ æнхъæлмæ кæсгæйæ бирæ рæстæг хардз кæнын куыд нæ хъæуа. Транспорты кусджытæ æдзух бæрнондзинад куыд æнкъарой.

Орджоникидзейы адæмласæн 1-æм куыстуаты директор Мысыкаты Мураты 24 февралы мыхуыргонд уацхъуыды тыххæй уал нæм къорд писмойы æрбацыд. Газетты фæрстыл дзы ну цалдæр фæзынд. Абон дæр дзы мыхуыр кæнæм. Фыццаг æртæ сты ну ранæй — Орджоникидзейы цæрмгуыстгæнæн заводы фæллойгæнджытæй.

НÆ ХЪУЫДЫ АХÆМ У

Кусæг ХЪАЛÆГАТЫ Жанне:

— Алцыдæр ахуырæй куы нæ уанд, уæд иутæ мæйон билеттæ æдзух нæ исникой, иннæтæ та æхсæнадон транспорты лæвар нæ цæуиккой. Фæстæгтæ мæ алкæддæр дисы æфтауынц. Уынæм сæ æрвылбон дæр: трамвайы æмæ автобусы. Мидæмæ бахиздзæн хæрзарæзт, алцæмæй дæр æххæст адæймаг, фæлæ фондз капекмæ йæ дзыппæ нæ нывналдзæн. Ахæмæн ма бафæлвар æмæ нскуы бауайдзæф кæн, масты хай фæуыдзынæ. Стæй ма бирæтæ дæр йæ фарс рахæцдзысты (уыдонмæ дæр билеттæ нæ æвæййы). Мæнмæ гæсгæ та ахæмтыл хъæуы хъоды кæнын. Уынмæ æмхуызонæй, стæй канд уынджы нæ, фæлæ цы коллективы кусы, уым дæр.

Æз алы мæй дæр трамвай æмæ автобусæн 5 сомы æмæ 20 капеччы аргъ билет райсын. Æнæмæт æвæййы. Ныр транспорты цы бæлццæттæ цæуы, уыдонæн се 'мбис мæйон билеттæ куы ælхæниккой, уæд уавæр фæхуыздæр уанд. Уымæ гæсгæ æз разы дæн транспортон налог алкæмæй дæр куыд уромой, уыл.

Фæлæ мæм нс фиппаинаг. Трамвайы скъæрæг уа, шофыр уа, цæуылнæ сæ ахуыр кæнынц, адæмимæ цы æвзагæй, ома куыд дзурын хъæуы, уыдæттыл. Сæ фылдæрæй гуымиры ныхас, хъæр, хъæлæба æндæр куы ницы фехъусæн нс. Уый та аразгæ у разамонджытæй, партион æмæ профцæдисон организацитæй. Ферох кодтой хъомыладон куыст коллективы 'хсæн.

Контролер Еленæ ПОПЛАВСКАЯ:

Æз цæрын поселок «Хуссайраджы». Кусынмæ цæуын Чапаевы уынгмæ. Раздæр автобусыл, стæй та — трамвайыл. Дзæвгар рæстæг хардз кæныи фæндагыл. Уымæн æмæ æнхъæлмæ кæсын бахъæуы автобусмæ. Лæууæнты цы графиктæ нс, уыдонмæ гæсгæ автобустæ куы цæуиккой, уæд цы хъæуы. Рацу уал æмæ уал саххатмæ, сбад автобусы æмæ фæраст у. Фæлæ уый никуы вæййы. Уæд ма, цымæ графиктæ цæмæ æрцауыгътой? Автотранспорты куыстуаты разамонджытæ хъуамæ ацы хъуыддаджы сæвæрой фидар æгъдау æмæ фæтк. Афтæ кусын куы райдайой, уæд налог дæр уромæнт. Æцæг мæнмæ 4 сомы 70 капеччы æгæр бирæ кæсы. Ну 3 сомæй ма цы зæгъыс, фæлæ...

Пъланон хайады хицау МЗОКТЫ Тамарæ:

— Нæ заводы кусджыты ну къорд, нæхи цур цы хæдзар сарæстам, уым цæры. Транспортæй сæ пайда кæнын нæ хъæуы. Уыдонæй дæр налог уромæм?

Уæвгæ сæ фылдæр, чи дуканимæ, чи базармæ, чи уазæгуаты фæцæуы. Æмæ уый дæр рох кæнын нæ хъæуы. Ацы фарстамæ æркæсын хъæуы бæстон. Экономикон æгъдауæй бахынцын хъæуы æппæтдæр — бæлццæтты зилдух, скъоладзауты, студенты, пенсионерты нымæц. Уый фæстæ рабæрæг уыдзæн 4 сомы æмæ 70 капеччы уромæм, æви фылдæр, кæнæ къаддæр. Уый хыгъд куы æрцæуа, уæд алы фæллойадон коллектив дæр хъуамæ бауынаффæ кæна, налог сæ уромой, æви нæ. Æнæ адæмы бафæрсгæйæ уынаффæ хæссæн нæй.

Æхсæнадон транспорт уыцы налогæй æнæмæнг рамбулдзæн. Фæлæ йæ куыст фæхуыздæр уыдзæн, æви нæ? Бæлццæтты уый базонын тынг фæнды. Æз та æвдисæн дæн уымæн, æмæ трамвайтæ сæ график халын райдыдтой арæхæйарæхдæр. Цæмæн афтæ у? Управленийы разамонджытæ æбæрнондзинад æвдисын цæмæн райдыдтой?

ЦЫ У АСЛАМДÆР?

Газет «Рæстдзинад»-ы 24 февралы номыры бакастæн Мысыкыты Мураты уацхъуыд: «Кæдмæ уыдзыстæм знанхæссæг». Раст хъуыдытæ дзы бирæ нс. Мæхæдæг алы бон дæр цæуын автобусы. Бирæ лæууын бахъæуы автобусмæ æнхъæлмæ кæсгæйæ. Бынтон аххосджын не сты, мах алы бон чи ласы, уыцы шофыртæ. Аххосджын стæм мах нæхæдæг — бæлццæттæ. Уынын сæ алы райсом æмæ изæр дæр, бирæтæ билеттæ нæ исынц. Стæй раст зæгъын хъæуы, къух дзыппæ нывналын дæр нал вæййы, афтæ дзаг вæййынц автобустæ. Ныр æй алы адæймаг дæр йæхицæй райсæд: боны дæргъы дæ размæ цы хæстæ лæууа, уыдон куы нæ æххæст кæнай, уæд хъуамæ куыдæй райсай стыр мыздæй, стæй цас хъуамæ райсай? Мæнмæ гæсгæ ницы райсдзынæ. Мах чи ласы, автобустæ райсоммæ чи цæттæ кæны, цæмæй мах, горæты цæрджытæ, афойнадыл æмбæлæм нæ куыстыл æмæ хæдзæртты, уæд уыдоныл хæс æвæрд нæй?

Мæнæ Мурат куыд фыссы: нæ фаг кæны 63 шофыры, 120 кондукторы. Хъæугæ та кæй кæныиц кондуктортæ? Ныр та анымайæм цас æхца фидын хъæуы афтид кондуктортæн: 120 ахатт кæнæм 250 сомыл æмæ дзы рауайдзæн — 30270. Уый уыдзæн кондуктортæн ну мæйы мыздæ. Афæдзмæ та схæццæ уыдзысты 375 мин соммæ. Уый чысыл æхца нæу. Афтæмæй, ай-гъай дæр, куыстуат пайда никуы дæтдзæнис.

Мурат кæм кусы, уым куыд бауынаффæ кодтой, уый у тынг хорз уынаффæ. Автобусæн, трамвай æмæ троллейбусæн — 4 сомы æмæ 70 капеччы фидын. Стæй ма иу хъуыддаг. Хæстæгдæр хъæуты цæрджытæй та транспортон налог къаддæр уræд куыд цæуа, афтæ. Зæгъæм, ну сом æмæ 50 капеччы, кæнæ дыуæ сомы. Уый сын хъыг нæ фæуыдзæнни. Уымæн æмæ мингай адæймæгтæ цæуынц горæтмæ кусынмæ, базартæм. Ноджыдæр ма, ахуыр чи кæны, фонд кæласæй уæлæмæ, уыдонæй дæр скъолаты æмбырдгонд цæуæд фæйнæ сомы, студенттæй, ПТУ-ты ахуырдзаутæй та — 2 сомы 50 к.

Иу курдиат та мæм нс фæсивæдмæ. Ма пырх кæнут бандæттæ, ма фыссут транспортыл уæ нæмттæ, уæ хъæутæ. Уымæй кæнут уæхи худинаг.

МИНДЗАЙТЫ Руслан,
Орджоникидзейы цæрæг.

РЕДАКЦИИÆ: Куыд уыцæм, афтæмæй горæты цæрджытæ хъуыдытæ æмæ фæндтæ æмхуызон не сты. Уый æнæуи дæр афтæ хъуамæ уа. Цæмæй ну фæндонмæ æрцæуæм, уый тыххæй нæм ноджыдæр фыссут. Æхсæнадон транспорты куыст æнæмæнг хъæуы фæхуыздæр кæныи.

ВЕТЕРАНТЫ НЫХАС

Æрæджы республикæйы Афицерты хæдзары уыдис горæт Орджоникидзейы æмæ Цæгат Ирыстоны хъæууон районты хæсты, фæллойы æмæ ССР Цæдисы Гæрзифтонг Тыхты ветеранты советы æмбырд. Байтом æй кодта республикæйы ветеранты советы сæрдар Хъæлыцты Солтан. Уый радзырдта æвзæрстыты бæрæггæнæнты тыххæй. Республикæйы Сæйраг Советы депутаттæм ветерантæ снысан кодтой фондз кандидаты. Уыдонæй æрмæстдæр ну сси депутат. Орджоникидзейы горсоветы депутаттæм ветераиты нысангонд кандидаттæй схауд дыууæйы хал. Зæгъын хъæуы уый, æмæ ветерантæ хъæд дыхæй нæ бацархайдтой уыл, цæмæй сæ кандидаттæ æвзæрстыты райстаниккой фылдæр хъæлæстæ.

Уыцы фарстайы фæдыл дзургæйæ республикæйы ДОСААФ-ы сæрдар Æгъуызары-фырт загъта:

— Фæнды мæ бынæттон советон æмæ партион организацитæн бауайдзæф кæнын. Уыдон ахсджиаг хъуыддагмæ акастысты куыдфæндыйы цæстæй, ауагътой йæ ронбæгъдæй. Æмæ, аууоны экономикæ кæй хонæм, уыдоны минæвæрттæ куыстой æнæкъæрццæй, нымадтой, суанг чи кæцы урнæйы æппары бюллетень, уый дæр. Газеты фыст уыдис, æгъгъæ, æвзæрстыты рæстæджы участокты уæвыны бар ис æнæформалон организацияты минæвæрттæн дæр. Фæлæ сæ æввахс дæр нæ уагътой бирæ рæтты.

— Æнæ альтернативон кандидаттæй депутаттæ чи систы, уыдон æз депутаттыл дæр нæ нымайын. Партион кусджытæ сæхиуыл батыхсты, ветеранты та бынтон роХуаты ныууагътой, — загъта отставкæйы инæлармайор Бæройты Михал. — Депутат фидыцæн æвзæрст не 'рцæуы, хъуамæ кусгæ, архайгæ кæна, махæн та нæ депутаттæ ССР Цæдисы Сæйраг Советы ницы архайынц, нуæй дарддæр дзы иннæтæй никæмæй фехъусдзынæ ныхас нæдæр телеуынынады, нæ центрон радиойы.

Уыцы фарстайы фæдыл мараныхас кодтой Æрæфы æмæ Мæздæджы районты ветераиты советы сæрдартæ Будтуйы-фырт æмæ Иван Дарний.

Хæсты, фæллойы æмæ ССР Цæдисы Гæрзифтонг Тыхты республикæйы ветераиты бастдзинæдты тыххæй иннæ организацитимæ — уый уыдис йæ раныхасы сæр горæт Орджоникидзейы ветераиты советы сæрдар, ветераиты республикон советы сæрдары хæдивæг Дзопойы Юрийæн. Лæмбынæг радзырдта, æрæджы Терчы хъазахъхъæрæн Ногдзауты галуаны цы æмбырд уыдис, уый тыххæй. Уыцы æмбырды арæзт æрцыд хъазахъхъæгты бархи æхсæнад «Владикавказ». Дзопойы-фырт радзырдта æхсæнады нысанты тыххæй дæр. Ветераиты советæн нырæй фæстæмæ бастдзинæдтæ уыдзæн уыцы ног æхсæнадимæ дæр. Æмбырд цы уынаффæ рахаста, уым æхсæнад «Владикавказ»-ы сарæзт нымад æрцыд хорзыл.

Цæгат Ирыстоны АССРйы Сæйраг Советы номыл æмæ Г. К. Орджоникидзейы цыртдзæвæны бынаты тыххæй — ахæм уыдис ветераиты æмбырды боны фæткы æртыккаг фарста. Ветераиты совет хорзыл банымадта, æрæджы Терчы хъазахъхъæгтæ се 'мбырды горæты ном аивыны æмæ Г. К. Орджоникидзейы цыртдзæвæны бынаты В. И. Ленины цыртдзæвæн сæвæрыны тыххæй цы уынаффæ рахаста, уыл.

— Хъуамæ нæ республикæйы хицауадон хæдзары раз лæууа Ленины цыртдзæвæн, — загъта йæ раныхасы отставкæйы контр-адмирал Цæллагты Пантелей.

— Мах Серго Орджоникидзейы сгуыхтдзинæдты ныхмæ не стæм, — загъта ССР Цæдисы Хъæбатыр В. Д. Коняхин, — фæлæ историон рæстдзинад хъуамæ зона алчидæр. Адæймагæн аргъ кæнын хъæуы йæ хорз миниуджытæм æмæ æвзæр миниуджытæм гæсгæ дæр. Историон рæстдзинад та уыд ахæм æмæ Камбилеевкæйы цæугæдон 18—21-æм аты сырх адардта хъазахъхъæгты тугæй. Сæ райгуырæн станицæтæй сæ фæтардæуыд Орджоникидзейы разамындæй, уый дзырдæй. Фæмард дæсгай мин æнаххос хъазахъхъæгтæ. Цы кодтам? Цæмæн нæ цæгъдынц? — фарста-ну мæ мæ фыд. Цы дзуапп ын хъуамæ радтаин æз, уæды хæрзычысыл саби.

Хæсты, фæллойы æмæ ССР Цæдисы Гæрзифтонг Тыхты ветераиты совет йе 'мбырды æркаст организацион фарстамæ. Советы уæнгтæй æвзæрст æрцыдысты отставкæйы инæлар-майор Бæройты Михал æмæ Терчы хъазахъхъæгты бархи æхсæнад «Владикавказ»-ы атаман, Советон Цæдисы Хъæбатыр Василий Коняхин.

БАГАТЫ Аврам.

ХÆРЗХЪÆДДЗИНАД — КУЫСТАДЫ АХСДЖИАГ ФАРСТА

УЫМÆН ÆМБАЛ НÆЙ

СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы, республикæйы Министры Советы, профобласовы, ФÆЛКЦ-йы обкомы цæугæ пристæ лæвæрд æрцыд, 1989 азы пъланы хæслæвæрдтæ æххæст кæнгæйæ, сæ къухы тæккæ стырдæр бæрæггæнæнтæ кæмæн бафтыд, уыдонæй «Продукцийы тæккæ хуыздæр хъæды тыххæй» — Орджоникидзейы автомобилты æмæ тракторы электрон кусæнгæрзты заводы чысыл сериты хайады хæдзарадон хыгъды фæскомцæдисон -фæсивæдон бригады коллективæн (бригадир Хъæцмæзты Л. Г.).

Апрелы фыццаг кустæ бон бацыдтоин ацы заводмæ. Бахаудтоин раззагдæр хайады фæллойадон коллективы советы æмбырдмæ. Нихас цыд мартыйы кусыты бæрæггæнæнтыл. Æмбырды уæвгæ дзырдтой æргомæй, йæхи мæт, кæмæ кой нички кодта. Суанг мæ сæм кусыты мыздыл бацæуынæс куы раухæ, уæд æй æвæст нæ сæвзæрд. Агуырдтам хуыздæр æмæ пайдайагдæр медзæлттæ. Абон нæм уый кæсы растдæр. Стæй кусджыты зæрдæмæ дæр цæуы, — бамбарын кодта хайады хицау Юрий Лукьянцев.

Хайады продукцийæ фæстаг æртæе азы ничима рахъаст кодта. Уымæн æмæ ам фидар æвæрд у мидконтроль. Ныр дзæвгар рæстæг хайады нал сты контролертæ. Алчидæр кусы йæ цæсгоммæ гæсгæ. Алкæмæн дæр нс йæхи нысан. Мыйаг, нсты хъуг куы разына дæ дзаума, уæд æй фæстæмæ дæхæдæг сараз. Галинæ Борисенко та кæйдæрты бæсты уымæн куста, æмæ мыздæ дæр. Алы кусæгæн дæр йæс процеитæ фидар кæны советы æмбырд. Бирæ сыл нæ дзырдтой. Æрмæст Галинæ Борисенкомæ куы æрхæццæ сты, уæд ныхас, фæдæргъæвтин. Галинæйæ, иннæтæй хъауджыдæр, йæ бæрæггæнæн уыд ныллæгдæр. Цæмæн? Кæд æмæ у дæсны, ареахстницы кæсы. Сæхуыр сыл стæм. Фæлæ уыдонæй алкæмæн дæр нс вазыгджын электросхемæтæе. Иу схемæйы бахъæуы 40 хатты къалайæ ныхасын. Кусджытæн сæ кусстай сæ зæрдæ рухс кæны. Зæрингуырдтæе сæ хонынц.

2—3 азы размæ дæр ма сын боны дæргъы æнтыст 18 милгалкæйы саразын, ныр та хæслæвæрд у 34. Фæлæ, уæлдæр куыд загътам, афтæмæй арæзт æрцæуы бирæ фылдæртæе. Рæстæг куыд цæуы, афтæ фæлтæрынц къухтæе, фылдæр кæныиц зонындзинæдтæе æмæ разы фæллойы æнтысындзинад дæр.

Нырккон хайады фæллойадон коллективы советы æмбырдмæ æрбацыдысты æмæ сæ фæлтæрдтæ æрцыдысты. Ацы хатт æмбырдмæ æрбацыдысты Орджоникидзейы автомобилты æмæ тракторы электрон кусæнгæрзты заводы чысыл сериты хайады хæдзарадон хыгъды фæскомцæдисон -фæсивæдон бригады коллективæн (бригадир Хъæцмæзты Л. Г.).

Æрбацыдысты æмæ сæ фæлтæрдтæ æрцыдысты. Ацы хатт æмбырдмæ æрбацыдысты Орджоникидзейы автомобилты æмæ тракторы электрон кусæнгæрзты заводы чысыл сериты хайады хæдзарадон хыгъды фæскомцæдисон -фæсивæдон бригады коллективæн (бригадир Хъæцмæзты Л. Г.).

Æрбацыдысты æмæ сæ фæлтæрдтæ æрцыдысты. Ацы хатт æмбырдмæ æрбацыдысты Орджоникидзейы автомобилты æмæ тракторы электрон кусæнгæрзты заводы чысыл сериты хайады хæдзарадон хыгъды фæскомцæдисон -фæсивæдон бригады коллективæн (бригадир Хъæцмæзты Л. Г.).

ХЪАЗАХЪХЪÆГТЫ ÆМБЫРД

Æрæджы уыдис Терчы хъазахъхъæгты Владикавказы зылды уæрæх æмбырд. Байгом æй кодта Терчы хъазахъхъæгты атаман Советон Цæдисы Хъæбатыр Василий Коняхин. Æмбырд æрныхас кодта, зылды правленийы уæнгтæй кæуыл цы хæстæ нс, уыдоны, стæй фыццагадон организацион-æхсæнадон мадзæлтты пъланы тыххæй. Докладтæ дзы скодтой атаманы хæдивæг А. П. Митин æмæ правленийы пъисыр Н. А. Машуков.

Доклады фæдыл ныхас кæнгæйæе, правленийы æмбырды радзырдтой: атаманы хæдивæг, отставкæйы контр-адмирал Цæллагты П. К., правленийы уæнгтæ Дзопойты Юрийæн, Лæмбынæг радзырдта, æрæджы Терчы хъазахъхъæгтæн Ногдзауты галуаны цы æмбырд уыдис, уый тыххæй. Уыцы æмбырды арæзт æрцыд хъазахъхъæгты бархи æхсæнад «Владикавказ». Дзопойы-фырт радзырдта æхсæнады нысанты тыххæй дæр. Ветераиты советæн нырæй фæстæмæ бастдзинæдтæ уыдзæн уыцы ног æхсæнадимæ дæр. Æмбырд цы уынаффæ рахаста, уым æхсæнад «Владикавказ»-ы сарæзт нымад æрцыд хорзыл.

Цæгат Ирыстоны АССРйы Сæйраг Советы номыл æмæ Г. К. Орджоникидзейы цыртдзæвæны бынаты тыххæй — ахæм уыдис ветераиты æмбырды боны фæткы æртыккаг фарста. Ветераиты совет хорзыл банымадта, æрæджы Терчы хъазахъхъæгтæ се 'мбырды горæты ном аивыны æмæ Г. К. Орджоникидзейы цыртдзæвæны бынаты В. И. Ленины цыртдзæвæн сæвæрыны тыххæй цы уынаффæ рахаста, уыл.

— Хъуамæ нæ республикæйы хицауадон хæдзары раз лæууа Ленины цыртдзæвæн, — загъта йæ раныхасы отставкæйы инæлар-майор Бæройты Михал æмæ Терчы хъазахъхъæгты бархи æхсæнад «Владикавказ»-ы атаман, Советон Цæдисы Хъæбатыр Василий Коняхин.

Хæсты, фæллойы æмæ ССР Цæдисы Гæрзифтонг Тыхты ветераиты совет йе 'мбырды æркаст организацион фарстамæ. Советы уæнгтæй æвзæрст æрцыдысты отставкæйы инæлар-майор Бæройты Михал æмæ Терчы хъазахъхъæгты бархи æхсæнад «Владикавказ»-ы атаман, Советон Цæдисы Хъæбатыр Василий Коняхин.

БАГАТЫ Аврам.

УЫМÆН ÆМБАЛ НÆЙ

СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы, республикæйы Министры Советы, профоблсовы, ФÆЛКЦ-йы обкомы цæугæ пристæ лæвæрд æрцыд, 1989 азы пъланы хæслæвæрдтæ æххæст кæнгæйæ, сæ къухы тæккæ стырдæр бæрæггæнæнтæ кæмæн бафтыд, уыдонæй «Продукцийы тæккæ хуыздæр хъæды тыххæй» — Орджоникидзейы автомобилты æмæ тракторты электрон кусæнгæрзты заводы тыхсыл сериты хайады хæдзарадон хъæуы фæсхомцæдисон -фæснæвдон бригады коллективæн (бригадир Хъæцмæзты Л. Г.).

Апрелы фыццаг кусгæ бон бацыдтæн ацы заводмæ. Бахаудтæн раззагдæр хайады фæллойадон коллективы советы æмбырдмæ. Ныхас цыд мартъийы куысты бæрæггæнæнтыл. Æмбырды уæвдæн дзырдтой æргомæй, йæхи мæт, кæнæ кой ничи кодта. Суанг ма сæм куысты мыздыл бацæу ныхас куы рауад, уæд дæр.

Хайады куысты тыххæй мæ фæнды бæстондæр радзурын. Алы кусæгмæ дæр ис сæрмагонд гæххæтт. Уырдæм хаст цæуы, боны дæргъы чи цы скодта, уый. Алчидæр зоны йæ хæслæвæрд. Уæлдай йын цы бантыст, кæнæ йæ къухы цы нæ бафтыд, уыдæттæ фæзоны.

Мæйы кæрон та, уыцы фыстытæм гæсгæ хыгъд æрцæуынц бæрæггæнæнтæ. Æвдисынц сæ проценттæй. Уыдонмæ гæсгæ кусæгæн бафидынц мыздæр. Алы кусæгæн дæр йæ проценттæ фидар кæны советы æмбырд. Бирæ сыл нæ дзырдтой. Æрмæст Галинæ Борисенкомæ куы æрхæццæ сты, уæд ныхас фæдæргъæвæтин. Галинæйæн, иннæтæй хъауджыдæр, йæ бæрæггæнæн уыд ныллæгдæр. Цæмæнгæ Кæд æмæ у дæесны, æрæхсти джын, фæлтæрдджын кусæг. Куыд рабæрæг, афтæмæй уый мартъийы æрæх ногæй куыста, цауд продукцийыл. Уыл харда кодта бирæ рæстæг, йæ аххос нæ уыд, афтæмæй. Советы æмбырд бауынаффæ кодта, цы бригады кусы, уыдонæй алкæмæй дæр 3-гай процентæ сисын æмæ сæ Галинæйы бæрæггæнæнмæ бафтауын. Рæстдзинад фæуæлахиз.

— Азым Галинæмæ нæ хауд. Куыст сæххæст кодта. Дзуапп дæтты коллектив æнæхъæнæй. Æмæ афæм уагæвæрд махмæ æвæст нæ сæвзæрд. Агуырдтам хуыздæр æмæ пайдайагдæр мадзæлттæ. Абон нæм уый кæсы растдæр. Стæй куысджыты зæрдæмæ дæр цæуы, — бæмбарын кодта хайады хицау Юрий Лукьянцев.

Хайады продукцийæ фæстаг æртæ азы ничима рахъаст кодта. Уымæн æмæ ам фидар æвæрд у мидконтроль. Ныр дзæвгар рæстæг хайады нал сты контролертæ. Алчидæр кусы йæ цæсгоммæ гæсгæ. Алкæмæн дæр ис йæхи нысан. Мыйаг, исты хъуаг куы разына дæ дзаума, уæд ей фæстæмæ дæхæдæг сараз. Галинæ Борисенко та кæйдæртыл бæсты уымæн куыста, æмæ чидæртæ сæ нысантæ æвæрын байрох кодтой. Советы æмбырды карзæй дзырдтой ахæм цауты ныхмæ.

Хайады бригадир Хъæцмæзты Ларисæ мын афтæ дзырдта:

— Алы кусæг дæр æнкъары бæрнондзинад. Иу хъуыддагыл архайæм. Иу продукци уадзæм...

Ацы хайады уадзынц сæрмагонд автомашинæтæй ферттин-ферттивгæнаг цырæгътæ — мигалкæтæ. Мах сæ уынджы куы фенæм, уæд нæм диссаг нæ вæдза. Æмæ сæ сидзæргæстæй медицинон æххуысæн, сæ цардыуаджытæ сын фæхуыздæр кæнынæн. 17,6 син сомы — Сырх Дзуары æхсæнадæн æмæ 19 мин сомы Æнæниздзинад хъахъхъæнæны министрадæн, уыцы организацитæ куыд хъусын кæнынц, афтæмæй æппæт уыцы фæрæзтæ æмбæлынц сæ нысаныл.

Хæсты æмæ фæллойы ветеранты сидты нысангонд цæуы «Сабырдзинады вахтæ» æмæ «Зæрдылдарыны вахтæ» саразын. Уыцы бонты адæм цы фæрæзтæ бакусой, уыдон хардзгонд æрцæудзысты хæсты ветеранты царды уавæртæ фæхуыздæр кæнынмæ, се 'ннæниздзинадыл сын аудыны бæлвырд программæйыл, стæй Æппæтцæдисон зæрдылдарæн чиныг мыхуыры рауадзынын.

ДЫГУРЫ Никъэла,
Сабырдзинæды Советон фонды Цæгат Ирыстоны хайады правленийы сæрдары хæдивæр.

АРАЗДЖЫТЫ ДЗУАПП

Араздæхты управлени «Цæгирарæзтад»-ы коллектив æхсызгонæй сæмбæлдысты республикæйы æмæ горæт Орджоникидзейы хæсты æмæ фæллойы ветеранты советты æмæ Сабырдзинады Советон фонды хайады сидтыл. Æркастысты сæ фадæттæм æмæ рахастой уынаффæ. Уым фыст ис:

Советон адæм æнæкæрон стыр аргъ кæнынц Фыдыбæстæйы Стыр хæсты ветерантæн æмæ хæстонтæн-интернационалисттæн, абон ма нæ бон сæ хæс бафидын, хорздзинад ракæнын кæмæн у, уыдонæн.

Уæлахизы 45 азы бæрæгбонмæ цæттæ кæнгæйæ, мах ноджы тынгдæр æнкъарæм йе стыр ахадындзинад, нæ зæрдæмæ тынгдæр хъары Фыдыбæстæйы Стыр хæсты архайджытæ æмæ хæстонты - интернационалисттæ сгуыхтдзинад Райгуырæн бæстæ æмæ адæмы сæрапонд. Уыдон сты ныфсджын, хъæбатыр сыгъдæг зæрдæ æмæ фæллойуарзаг адæм.

Фæлæ астæ цæуынц. Не 'хсæн къаддæрæй-къаддæр кæнынц ветерантæ. Уымæ гæсгæ не 'ппæты хæс у уыдоны цардмæ фылдæр æргом аздахын, тынгдæр сыл аудын, нæ зæрдæты хъармæй сæ барæвдауын. Уыцы нысанимæ арæзтадон управлени «Цæгирарæзтад»-ы коллектив араза бæлвырд мадзæлттæ.

Махмæ Фыдыбæстæйы Стыр хæсты архайджытæ æмæ хæстонтæ-интернационалисттæ ис 101. Се 'ппæтæн дæр ис æмбæлгæ цæрæнуæттæ. Рынчынтæн дæттæм путевкæтæ санаторитæм æмæ фæлладуадзæн хæдзæрттæм, æххуыс сын кæнæм æхцайæ. Фæлæ нырма горæт Орджоникидзейы фатер райсынмæ Фыдыбæстæйы Стыр хæсты архайджытæй рады лæууы 286. Уый нымайгæйæ, арæзтадон управлени «Цæгирарæзтад»-ы фæллойадон коллективæ бауынаффæ кодтой: ацы аз арæзт фæуæм 40 фатерон хæдзар. Уым махмæ хауы цыппар фатеры æмæ сæ ратдзыстæм хæсты архайджытæн æмæ хæстонтæн-интернационалисттæн; алы аз дæр, сæрды Сау денджызы былгæрон нæ фæлладуадзæн базæмæ æмæ ногдзауты лагермæ 10 путевкæйы дæтдзыстæм хæсты архайджытæ æмæ сæ бинонты уæнгтæй хи машинатæ кæмæ ис, уыдонæн æххуыс кæндзыстæм сæ цалцæг кæнынæн; нæ организацийы сæ телефонтæ ис, уыдонæй æртæ номыры ратдзыстæм хæсты архайджытæн æмæ инвалидтæн, цæмæй сын сæ телефонтæ станцæ сæвæра сæ фатерты; цæмæй нæ республикæйы сæйраг горæт хъахъхъæнджытæ мыггагмæ рох ма уой, уый нысанимæ нæхимæ исæм хæс 11-æм микрорайоны «Æнæбасæттæ дот» æмæ НКВД-йы дивизийы номыл уынг фæзминаг уавæры дарын, æдзухдæр сыгъдæг, фæлгонцгонд куыд уой, уыл архайын.

САБЫРДЗИНАД — ДЗЫЛЛÆТЫ БÆЛЛИЦ

АРФÆЙАГ ХЪУЫДДÆГТÆ

Уæлахизы 45 азы бæрæгбоны агъоммæ республикæйы æмæ горæт Орджоникидзейы хæсты æмæ фæллойы ветеранты Советтæ, Сабырдзинады Советон фонды республикон хайад фæсидтысты нæ буц хистæртæм — ветерантæм, Цæгат Ирыстоны æппæт цæрджытæм. Сидты нысан: фæтыхджындæр кæнæм сабырдзинадыл тох, бацархайæм, сабырдзинады адæмон æхцадон фæхъæздыг кæныныл. Уымæн фæахъаз уыдзысты «Сабырдзинады вахтæтæ», хицæн адæймæгтæ йæм цы фæрæзтæ бахæссой, уыдон.

Сабырдзинады Советон фонд арæзт куы 'рцыд, уæдæй фæстæмæ йæ фидардæр æмæ зæрдæдарæгдæр æнцой сты ветерантæ. Уыдоны æвæллайгæ патриотон куысты фæрцы фонд ссис адæмы зæрдæйæн хæстæг, хæрзгæнæг æрганизаци. Милуангай советон адæймæгтæ, сæ арфæйаг бæллицтæ сæххæст кæнынмæ тыригъæд, сарæзтой нæ иумæйаг фонд — сабырдзинадыл тохы, дунеон æмзæрдæдзинад æмæ æмгуыстдзинады фонд.

Хæсты æмæ фæллойы ветеранты Æппæтцæдисон Совет, фонды æвæрæнтæ фылдæр кæныныл чи архайы, уыдоны хъæппæрис хынцгæйæ, тырны йе 'ппæт архайдæр рацарæзты домæнты быдырыл сæвæрынмæ. Стыр æргом аздæхта социалон фарстатæ лыг кæнынмæ. Уый адыл нысан кæны æмæ араза ахадгæ мадзæлттæ.

Æрмæст 1989 азы Сабырдзинады Советон фонд йæ социалон программæтæ царды рауадзыныл схардз кодта 154 милуан сомæй фылдæр. Уыдонæй 50 милуан сомы лæвæрд æрцыдысты, чысыл пенситæ чи исы, уыдонæн сæ фæфылдæр кæнынæн, 23 милуан сомы та схардз кодтой, Фыдыбæстæйы Стыр хæсты инвалидты госпитæлты йæхи чи дзæбæх кæны, уыдонæн хостыл æмæ хæринагыл, 26 милуан сомы баиста, йæ хæдзары иунæгæй, æвæгæсгæй царæт хистær ветеранты, 12 милуан сомæй фылдæр радтой, Райгуырæн бæстæ хъахъхъæнгæйæ чи фæмард, уыдоны ныййарджытæн, стæй чысылæй фæстæмæ инвалид чи у, уыдоны царды уавæртæ фæхуыздæр кæнынæн.

1990 азы куыд нысангонд æрцыд, афтæмæй Сабырдзинады фонды фæрæзтæй социалон программæ сæххæст кæныныл хардзгонд æрцæудзæн 100 милуан сомæй фылдæр.

Цымæ уыдонæй нæ республикæмæ цы 'рхаудзæн? 218,6 мин сомы. Уыдонæй 182 мин сомы ратдзысты социалон æххуысады министрадæн, уæлæмхасæн хæрдзты хуызы: иунæгæй цæрджытæн, æвæрæсæг хистærтæн, стæй хæстон службæгæнджыты ныййарджытæй кусынхъом чи нæу, уыдонæн æмæ сæ сидзæргæстæй медицинон æххуысæн, сæ цардыуаджытæ сын фæхуыздæр кæнынæн. 17,6 син сомы — Сырх Дзуары æхсæнадæн æмæ 19 мин сомы Æнæниздзинад хъахъхъæнæны министрадæн. Уыцы организацитæ куыд хъусын кæнынц, афтæмæй æппæт уыцы фæрæзтæ æмбæлынц сæ нысаныл.

Хæсты æмæ фæллойы ветеранты сидты нысангонд цæуы «Сабырдзинады вахтæ» æмæ «Зæрдылдарыны вахтæ» саразын. Уыцы бонты адæм цы фæрæзтæ бакусой, уыдон хардзгонд æрцæудзысты хæсты ветеранты царды уавæртæ фæхуыздæр кæнынæн, се 'ннæниздзинадыл сын аудыны бæлвырд программæйыл, стæй Æппæтцæдисон зæрдылдарæн чиныг мыхуыры рауадзынын.

ДЫГУРЫ Никъэла,
Сабырдзинæды Советон фонды Цæгат Ирыстоны хайады правленийы сæрдары хæдивæр.

АРАЗДЖЫТЫ ДЗУАПП

Араздæхты управлени «Цæгирарæзтад»-ы коллектив æхсызгонæй сæмбæлдысты республикæйы æмæ горæт Орджоникидзейы хæсты æмæ фæллойы ветеранты советты æмæ Сабырдзинады Советон фонды хайады сидтыл. Æркастысты сæ фадæттæм æмæ рахастой уынаффæ. Уым фыст ис:

Советон адæм æнæкæрон стыр аргъ кæнынц Фыдыбæстæйы Стыр хæсты ветерантæн æмæ хæстонтæн-интернационалисттæн, абон ма нæ бон сæ хæс бафидын, хорздзинад ракæнын кæмæн у, уыдонæн.

Уæлахизы 45 азы бæрæгбонмæ цæттæ кæнгæйæ, мах ноджы тынгдæр æнкъарæм йе стыр ахадындзинад, нæ зæрдæмæ тынгдæр хъары Фыдыбæстæйы Стыр хæсты архайджытæ æмæ хæстонты - интернационалисттæ сгуыхтдзинад Райгуырæн бæстæ æмæ адæмы сæрапонд. Уыдон сты ныфсджын, хъæбатыр сыгъдæг зæрдæ æмæ фæллойуарзаг адæм.

Фæлæ астæ цæуынц. Не 'хсæн къаддæрæй-къаддæр кæнынц ветерантæ. Уымæ гæсгæ не 'ппæты хæс у уыдоны цардмæ фылдæр æргом аздахын, тынгдæр сыл аудын, нæ зæрдæты хъармæй сæ барæвдауын. Уыцы нысанимæ арæзтадон управлени «Цæгирарæзтад»-ы коллектив араза бæлвырд мадзæлттæ.

Махмæ Фыдыбæстæйы Стыр хæсты архайджытæ æмæ хæстонтæ-интернационалисттæ ис 101. Се 'ппæтæн дæр ис æмбæлгæ цæрæнуæттæ. Рынчынтæн дæттæм путевкæтæ санаторитæм æмæ фæлладуадзæн хæдзæрттæм, æххуыс сын кæнæм æхцайæ. Фæлæ нырма горæт Орджоникидзейы фатер райсынмæ Фыдыбæстæйы Стыр хæсты архайджытæй рады лæууы 286. Уый нымайгæйæ, арæзтадон управлени «Цæгирарæзтад»-ы фæллойадон коллективæ бауынаффæ кодтой: ацы аз арæзт фæуæм 40 фатерон хæдзар. Уым махмæ хауы цыппар фатеры æмæ сæ ратдзыстæм хæсты архайджытæн æмæ хæстонтæн-интернационалисттæн; алы аз дæр, сæрды Сау денджызы былгæрон нæ фæлладуадзæн базæмæ æмæ ногдзауты лагермæ 10 путевкæйы дæтдзыстæм хæсты архайджытæ æмæ сæ бинонты уæнгтæй хи машинатæ кæмæ ис, уыдонæн æххуыс кæндзыстæм сæ цалцæг кæнынæн; нæ организацийы сæ телефонтæ ис, уыдонæй æртæ номыры ратдзыстæм хæсты архайджытæн æмæ инвалидтæн, цæмæй сын сæ телефонтæ станцæ сæвæра сæ фатерты; цæмæй нæ республикæйы сæйраг горæт хъахъхъæнджытæ мыггагмæ рох ма уой, уый нысанимæ нæхимæ исæм хæс 11-æм микрорайоны «Æнæбасæттæ дот» æмæ НКВД-йы дивизийы номыл уынг фæзминаг уавæры дарын, æдзухдæр сыгъдæг, фæлгонцгонд куыд уой, уыл архайын.

ХЪАЗАХЪХЪÆГТЫ ÆМБЫРД

Æрæджы уыдис Терчы хъазахъхъæгты Владикавказы зылды уæрæх æмбырд. Байгом æй кодта Терчы хъазахъхъæгты атаман Советон Цæдисы Хъæбатыр Василий Коняхин. Æмбырд æрныхас кодта, зылды правленийы уæнгтæй кæуыл цы хæстæ ис, уыдоны, стæй фыццаградон организацион-æхсæнадон мадзæлтты пъланы тыххæй. Докладтæ дзы скодтой атаманы хæдивæг А. П. Митин æмæ правленийы пъисыр Н. А. Машуков.

Доклады фæдыл ныхас кæнгæйæ, правленийы æмбырды радзырдтой: атаманы хæдивæг, отставкæйы контр-адмирал Цæллагты П. К., правленийы уæнгтæ Дзопойты Ю. К., Н. А. Левченко, Д. М. Калиниченко, А. В. Исаенко æмæ уазджытæ: Луковскалайы станицæйы адæмон депутаты Советы æххæсткомы сæрдар А. А. Мазина, Æрыдоны хъазахъхъар зарджыты къорды разамонæг Е. Х. Хаустова.

Правленийы æмбырд рахаста уынаффæ: апрелы Цæгат Ирыстоны æппæт хъæуты æмæ горæты арæзт æрцæуæд станицæты цæрджыты сходтæ, хъазахъхъар æхсæнады райдиан организацитæ. Равзарын хъæуы атамантæ æмæ правленитæ уæнгтæ. Номхыгъд арæзт æрцæуæд æппæт хъазахъхъæгтæ æмæ сæ бинонты уæнгтыл. Алы ран дæр рапарахат кæнæм æмбарын кæныны куыст Терчы хъазахъхъæгты æхсæнады нысантæ æмæ хæсты тыххæй: уый у дзыллон патриотон æмæ интернационалон организаци, лæууы социализмы æмæ демократийы позицытыл, разæнгардæй архайдзæн революцион, хæстон æмæ фæллойадон традицитæ æмæ хъазахъхъар адæмы æгъдæуттæ фæстæмæ сиот кæныныл. Йæ сæйрагдæр хæстæй иу у фæсивæды Фыдыбæстæйы æмæ нефедæров хæсыл иузæрдион уæвыны, фæллой æмæ зæхх уарзыны, хистæртæн, адæмы хæлардзинадæн аргъ кæныны уагыл хъомыл кæныны.

Докладты æмæ раныхæсты амынд цыдис, зæгъгæ, хæстæгдæр бонты бацархайын хъæуы æхсæнады мыхуыры орган — газет «Терский Казак» рауадзыныл, стæй Терчы хъазахъхъæгты музей байгом кæныныл, горæт Орджоникидзейы Терчы хъазахъхъæгты республикон зарджыты къорд сарæзыныл. Раныхасгæнджытæ бацамыдтой, зæгъгæ, æнæмæнг фидар организацион фæткыл æмæ дзыллон-политикон æгъдауæй 1990 азы 17 апрелы нывыл арвитын хъæуы, 1918—1921 азты Терчы хъазахъхъæгтæй æмæ сæ бинонтæй æнæхъæбысæй фыдмитæ кæмæн бакодтой, сæ райгуырæн бынæттæй кæй фæтардтой, дзыллон æфхæрды чи бахауд, уыдоны Мысæн бон. Уыцы бон нымад æрцæуæд хъазахъхъæгты ныхмæ æвирхъау тыхмийы боныл — геноцидыл, æмæ ССР Цæдисы Сæйраг Советæй ракурæм, цæмæй Терчы хъазахъхъæгтæ политикон æгъдауæй растонд æрцæуой. Æмбырды иккой бæттæны Терчы хъазахъхъæгты Владикавказы зылды атаман В. Д. Коняхин радзырдта Уæлахизы 45 азы бæрæгбоймæ цæттæ кæныны хæсты тыххæй. Æнæмæнг, разæнгардæй архайын хъæуы, бынæттон партион æмæ советон органтæ уыцы бæрæгбоны кадæн цы мадзæлттæ аразынц, уыдоны. Алы ран дæр аразын хъæуы беседатæ, лекцитæ, докладтæ, Терчы хъазахъхъæгтæ фашистон Германы фæуæлахизмæ цы бавæрæн бахастой, фыдыбæстæйы Стыр хæсты цы сгуыхтдзинадтæ равдыстой, уыдоны тыххæй. Ахæм æрмæджытæ хъуамæ мыхуыргонд æрцæуой дзыллон информацийы фæрæзты дæр.

Фидæны музейæн æрæмбырд кæнын хъæуы историон документтæ, Фыдыбæстæйы Стыр хæсты уæвджыты мысинæгтæ. Хъуамæ не 'ххуысы хай бахæссæм чингуытæ «Ирыстоны фыртæ Фыдыбæстæйы Стыр хæсты» æмæ мемориалон чиныг «Зæрдылдарæн» рауадзыны хъуыддагмæ.

Атаман ма бахаста ахæм фæндон: 1990 азы 9 майы горæт Орджоникидзейы Уæлахизы Парады хъуамæ архайой хъазахъхъар барджытæ, сæ уæлæ Терчы хъазахъхъæгты дарæс куыд уа, афтæмæй.

В. ПРИХОДЬКО,
отставкæйы булкъон.

Горæт Орджоникидзейы прибортæ аразæн заводы æртыккæгæм цехы цæттæ кæнынц егъау сахæттæ æмæ сæ æрвитынц нæ бæстæйы бирæ районтæм. Цехы сæрæндæр кусджытимæ сты æмбырдгæнджытæ Баймæтаты Серафимæ æмæ Къæбулты Любæ. Сæ боны хæслæвæрдтæ ахицæн кæнынц 140—150 процентæй.

КЪАМЫ: БАЙМÆТАТЫ Серафимæ æмæ КЪÆБУЛТЫ Любæ сæ кусты.
КЪÆБЫСТЫ Х. нст къам.

АДÆМОН СФÆЛДЫСТАД — АДÆМЫ ХÆЗНА

НЕПТУН ЦÆМÆН? ДОНБЕТТЫР!..

(Кæрон. Райдайæн 71 номыры).

Æфсати — сноп сырдты æмæ цуангæныны бардуаг. Йæ бадæн бынат Адайы хохыл — Зæрæмæг, Цъæй æмæ Ручъы æхсæн хох. Æфсатийæн ис фырт — **Будзумар.**

Тутыр — бирæгъты бардуаг. Фыййæуттæ йæм-ну куывтой, цæмæй сын сæ дзуттæ бирæгътæй бахъахъхъæна.

Хуыдзыры — Æфсатийы кæстæр æфсымæр, æрсыты æмæ хъæддаг хуыты бардуаг.

Бынаты хицау — бынаты, хæдзары бардуаг.

Сафа — артдзæсты, уæларт рæхысы, цыргъаджы æмæ бинонты царды бардуаг. Рæхыс фыццаг уый сарæзта æмæ йæ арвæй адæммæ æрæппæрста. Сафайы (къонайы) рæхысимæ баст уыд бинонты фарн, сæ амонд. Уымæ гæсгæ ирон адæммæ уыд табугонд. Искæй Сафайы рæхыс аххæрæгæй рафтауын æмæ йæ нызызыгъуытт кæнынæй æфхæрддæр хъуыддаг нæ уыд ирон адæммæ.

Æртхурон — къонайы арты бардуаг. Бастдзинад дары Арт æмæ Хуримæ.

Сæры зæд — къонайы рæхысы сæрмæ ауыдзæн уæлæнддæджы (хæдзары астæуккаг аххæрæджы) бардуаг. Аивгонд-ну уыд хæдзарон æмæ хъæддаг цæрæгойты сыныатæй. Уыл-ну бафæдзæхстой ног чындзы, бафидар-ну ныл кодтой сæрзæды хæцынл.

Наф — хæдзарвæндаджы бардуаг. Стыр куывдтæ йын кодтой уалдзæджы.

Ичъына — бинонтæ фылдæр кæныны бардуаг. Куывдтæ йын кодтой, афæдзы дæргъы-ну кæуыл бафтыд, уыцы бинонтæ бафæлыд.

Ныхы дзуар — къайады бардуаг. Чызджытæ дзы фæагурынц хорз мойаг. Чындзджонмæ-ну исчи куы фæмæсты, уæд карздæр æлгъыст уыд: «Фыдныхы дзуар фæхæсс!» Ома, дæ къайадæй мацы рауæвæд.

Мадымайрæм — вæндоны дæр. Куывтой йæм сабыр æмæ лæгъз ныхасæй, табу дын, табу, рухс Аларды, зæгъгæ. Уымæн æмæ хæцгæ низæй, уæлдайдæр та дзуарæй арæх цагъды кодтой сæ сабитæ.

Рыны бардуаг — хæцгæ низты бардуаг.

Уасхо — фидыды, хæлардзинадмæ тырныны, туджджыны, хъаугъаты бардуаг. Уымæй-ну ард чи бахордта, уый йæ ныхас нæ сайдта.

Тæтæртупп — дард бæлццæтты æмæ быдырдзауты бардуаг.

Никкола — быдыры бардуаг.

Куырдæлæгон — уæларвон куырд, куырдадзы бардуаг. (Бердзенты мифологийы Гефест). Зевс Гефестæн бахæс кодта Прометейы Скифты (Кавказы) хæхтыл æфсæн рæхыстæй ныббæттын. Куырдалæгон нартæн балæвар кодта гутон. Æртæхы сæм уæларвæй. Тæхыны размæ абады цæхæр уады хъисыл æмæ атæхы раст ракетæйыл тæхæгау. Байсæрыдта Нарты Батрадз æмæ Сосланы. Хæцæнгæрзтæ аразы зæдтæ æмæ дауджытæн, Нартæн, мæрдты бæстæйы дауджытæн. Йæ арæзт хæцæнгæрзтæй уæлдай диссагдæр сты:

Церечы залдзæг (згъæр хæдон), Хæсты коймæ-иу йæхæдæг йæ хицауы уæлæ фестад. Фат дзы нæ хызт, кард æй нæ карста.

Бидасы тахъа (згъæр худ). Уый дæр-ну хæсты коймæ йæхæдæг абадт хæстоны сæрыл. Уым дæр фат нæ хызт, кард æй нæ карста.

Удæвдз — диссаджы уадындз, йæхæдæг йæхи æгъдауæй алы зардиытæ чи кодта, ахæм (абоны магнитофоны миниуджытæ). Куырдалæгон уыд Æхсар æмæ Æхсарæвджы номæвæрæг «Номæвæрæджы дæваræн Куырдалæгон радта Уæрхæгæн (ноггуырды фыдæн), удæвдз йæ куырдадзы фæтыгæй, болат æндоныл арæзт, — фыст ис Нарты кадджыты, — Удæвдз нарт сæваердтой сæ фынгыл, æмæ сын кодта диссаджы хæлар. кæны фурдтæ æмæ денджызтæ. Йæ байзæддаг хуыйнынц донбеттыртæ. Нартимæ сын ис тугхæстæгдзинад. Дзерассæ у Донбеттыртæй. Хæмыцы ус Быценоны фыдæлтæ дæр сты Донбеттыртæй. Йæ чыздæгтæ — доны чыздæгтæ цæрынц цæугæдæтты дæр.

Гæтæр — цæугæдæтты æмæ суадæтты бардуаг. Нартæн балæвар кодта доны куырой, у Нарты Сырдоны фыд.

Кæфты - Сæр - Хуыйæндон — кæфты, кæсæгты, кæсагахсджыты бардуаг. Ирон адæмы фыдæлтæ кæддæр Сау денджызы был цардысты æмæ сæм кæсаджы куыстад стыр бынат ахста. Денджызы был сæ горæты ном Пантикапей (абоны Керчь) дæр ирон æвзагмæ раиртæйæ амоны Кæфты фæндагæн.

Бараcтыр — Мæрдты бæстæйы бардуаг. (Бердзенты мифологийы — Зевсы æфсымæр Аид). Паддзахиуæг кæны æртыккаг дунейы — Мæрдты бæстæйы (Фыццаджы — Стыр Хуыцау, дыккаг — фурдтæ æмæ денжызты — Донбеттыр). Мæрдты бæстæйы цыдæриддæр цæуы, уый — Барастыры барвæндæй. Цæры дзæнæты. **Дзæнæты** цъæх нæууыл хъазынц, дзурын рæстмæ чи нæма базыдта, йæ хæдон æмæ хæлаф кæрæдзийæ чи нæма хицæн кодта, ахæм æдзард, æнахъом æмæ æнæлаз сабитæ. Низтæ сурын æмæ мард æгас кæныны тых кæмæ ис, уыцы бæлас — **Аза-бæлас** дæр зайы Дзæнæты. Мæрдты бæстæйы царды уаварттæ тынг хорз амынд цæуынц кадджы «Сослан мæрдты бæсты».

Аминон — Мæрдты бæстæмæ бахизæны дуаргæс (Бердзентæм Харон). Уый мæрдты къæсæрыл сæмбæлы, чи амæлы, уыдоныл, æрвиты сæ; уæлæуыл хорз хъуыддæгтæ чи нывуагъта, уыдоны — Дзæнæтмæ; æвзæры, фыд адæймаджы та — зындонмæ. Мæрдты бæстæйы къæсæрæй чи бахиза, уымæн фæсаву бæхыл, дары сау дарæс æмæ сау хæцæнгæрзтæ. У ма сау хъуыддæгтæ кæнæгабырджыты, тыхгæнджыты бардуаг дæр. Ардауы сæ цуанæттыл, хъæддзаутыл.

Хъæдох — хъæды бардуаг. (Уырысмæ — Леший). Иудадзыг хъæды кæны «ох». Адæймаджы сайы хъæды арфмæ, тас æфтауы, хъæды чи фæдзæгъæл вæййы, уыдоныл.

Хъæндзæргæс — авдсæрон маргъ, тæхы зæхх æмæ доны сæрты, у адæмæн фыдгæнæг.

Кæфхъуындар — доны ныббады, бацауазы йæ æмæ адæм сæхæдæг, сæ фос æмæ хуымтæ æнæдонæй бынсæфтмæ æрцæуынц.

Кадзинтæ — дæлимонтæ, цæрынц доны æмæ зæххы бын.

Хæдтæхгæ Пакъуындзæ — хæрам тых хæссæг дуаг.

Залиаг калм — залым, кæны тæхгæ (Уырысмæ — дракон).

Руймон — калмæнгæс дæлимон, фыдцъылыс. Райгуыры саг кæнæ сæгъæй. Хæры алцыдæр. Цалынмæ йæ цæстæй нæ ракæсы, уæдмæ йæ Уацилла рæхысыл ахæссы арвмæ. Адæмы дзы фервæзын кæны. Зæгъгæ, уый йæ цæстытæй зæххыл ракаст, уæд адæмыл туг нывуарид. Æрмæст йæ райгуырд дæр сын стыр фыдбылызтæ æрхæссы.

Артъауыз (Самела) — адæмы 'хсæн хæрам тауæг бардуаг. Уый тыххæй йæ Хуыцауы фæндонмæ гæсгæ Уацилла æфсæн загæлтæй ныххуыдта Мæйыл. Артъауызæн ма бантыст йæ дыуæ армы дзаг хуыртæ фелвасын, зæхмæ сæ ракалдта æмæ загъта: «Уым цал муры ис, уал змæлæджы фестут, баззайут зæххон адæмæн фыдбылызæн». Æмæ фестадысты нæлмытæ, бындзытæ, хъæндилтæ. «Артъауыз куы раирвæза, уæд адæмы бахæрдзæн» — афтæ хъуыды кодтой нæ фыдæлтæ æмæ, цæмæй ма раирвæза, уый тыххæй алы куырд дæр уæлдай цæф кодта йæ хъæсдарæг. Артъауыз æндæрг хорз фæзыны цалхыдзаг мæйыл, æмæ адæймагыл тас æфтауы.

Пилтхор — зæххы зайæнцъар хæры, дзармæй йæ ны хъхъуыры, æмæ зæххæн йæ бон тыллæг дæттын нал вæййы.

Хæрæнхуаг — адæмы цæрдудæй ныхъхъуырæг дæлимон.

Балсæджы (Ойноны) цалх — тыхджын улгоймаг, цалхы хуызы, цард уæларвы. Фыдхæссæг. Сосланы марæг.

Хъомрын — стурвосы рыны бардуаг.

Ирон мифологийы сæрмагонд бынат ахсынц бæхимæ баст кадджытæ. Бæх кадæджы хъæбатырæн у йæ хæстон æмбал, бирæ хатт йæ зондамонæг дæр. У зонынджын. Дзуры адæмы æвзагæй.

Æрфæн — Нарты хистæр Уырызмæджы æмбисонды бæх. Уый у зæххон бæхты фыдæл. Арвыл ныууагъта йæ фæд — Арвыл цы стъалыты лæзгъæр ис, уый ирон адæм хонынц «Æрфæны фæд». Æндæр таурæгъ та амоны афтæ: саг æмæ къамбец фæбыцæу сты, арвæн йæ иу кæронæй иннæ кæронмæ чи тагъддæр бахæццæ уыдзæн, зæгъгæ. Саг тых-уайгæйæ: Ома, сабырæй арвы астæумæ куы бахæццæ, уæд фырфæлладæй йæ мидбынаты æрхауд æмæ æрбамард. Уым аскъуыд йæ фæд. Къамбец арвы кæронмæ сабыргай бацыд. Йæ фæд дæр зыны фæтæн æмæ æнаскъуынгæйæ; Ома, сабырæй цы бакæнай, уый тагъдæй дæ къухы нæ бафтдзæн.

Дур-Дура — Нарты Хæмыцы бæх.

Æфсургъ — тæхгæ æмæ æвæллайгæ, æвæлмæцгæ бæх. (Бердзентæм — Пегас, Гуырдзымæ — Мерани).

Аласа — чысыл уæвгæйæ хъаруджын бæхы мыггаг. (Уырысмæ — Конек-Горбунок).

Дзында-аласа — æлдар, сыгъзæринхуыз аласа.

Силæм — зæххон куыйты фыдæл.

Артъауыз æндæрг хорз фæзыны цалхыдзаг мæйыл, æмæ адæймагыл тас æфтауы.

Пилтхор — зæххы зайæнцъар хæры, дзармæй йæ ны хъхъуыры, æмæ зæххæн йæ бон тыллæг дæттын нал вæййы.

Хæрæнхуаг — адæмы цæрдудæй ныхъхъуырæг дæлимон.

Балсæджы (Ойноны) цалх — тыхджын улгоймаг, цалхы хуызы, цард уæларвы. Фыдхæссæг. Сосланы марæг.

Хъомрын — стурвосы рыны бардуаг.

Ирон мифологийы сæрмагонд бынат ахсынц бæхимæ баст кадджытæ. Бæх кадæджы хъæбатырæн у йæ хæстон æмбал, бирæ хатт йæ зондамонæг дæр. У зонынджын. Дзуры адæмы æвзагæй.

Æрфæн — Нарты хистæр Уырызмæджы æмбисонды бæх. Уый у зæххон бæхты фыдæл. Арвыл ныууагъта йæ фæд — Арвыл цы стъалыты лæзгъæр ис, уый ирон адæм хонынц «Æрфæны фæд». Æндæр таурæгъ та амоны афтæ: саг æмæ къамбец фæбыцæу сты, арвæн йæ иу кæронæй иннæ кæронмæ чи тагъддæр бахæццæ уыдзæн, зæгъгæ. Саг тых-уайгæйæ: Ома, сабырæй арвы астæумæ куы бахæццæ, уæд фырфæлладæй йæ мидбынаты æрхауд æмæ æрбамард. Уым аскъуыд йæ фæд. Къамбец арвы кæронмæ сабыргай бацыд. Йæ фæд дæр зыны фæтæн æмæ æнаскъуынгæйæ; Ома, сабырæй цы бакæнай, уый тагъдæй дæ къухы нæ бафтдзæн.

Дур-Дура — Нарты Хæмыцы бæх.

Æфсургъ — тæхгæ æмæ æвæллайгæ, æвæлмæцгæ бæх. (Бердзентæм — Пегас, Гуырдзымæ — Мерани).

Аласа — чысыл уæвгæйæ хъаруджын бæхы мыггаг. (Уырысмæ — Конек-Горбунок).

Дзында-аласа — æлдар, сыгъзæринхуыз аласа.

Силæм — зæххон куыйты фыдæл.

Ацы къам ист у Ленинграды музейы фондтæй. КЪамы сты рауагъдад «Зонынад»-ы литературæ æмæ аивады архайджыты Мæскуыйы къорды уæнгтæ (галиуæрдыгæй рахизæрдæм): С. Г. СКИТАЛЕЦ (Петров), Л. Н. АНДРЕЕВ, А. М. ГОРЬКИЙ, Н. Д. ТЕЛЕШОВ, Ф. И. ШАЛЯПИН, А. И. БУНИН æмæ Е. Н. ЧИРИКОВ.

Н. БАРАНОВЫ репродукци, СЦТА-йы фотохроникæ.

УЫДОНЫ ХАЛ АХÆРУТ

Республикæйы Статистикон управленийы бæрæггæнæнтæм гæсгæ, Цæгат Ирыстоны, рæстæмбис нымадæй, адæймаг цæры 70 азы.

Фæлæ нæм чысыл нæй, бирæ фæцæр, зæгъгæ, уыцы куывд кæуыл æрцыд, ахæмтæ. Нæ республикæйы 100 азæй фылдæр цæуы 369 адæймагыл. Уыдонæй нæлгоймæгтæ — 59, сылгоймæгтæ — 310.

Алагиры районы Хæтæлдоны хъæуы цæрджытæ Базыраты Лубæ æмæ Джелыты Лескайыл сæххæст фæйнæ 105 азы. Зынцъайрæг Дзобаты Софæ æрæджы сбæрæг кодта йæ 113 азы, Суададжыхъæуккаг Брытънаты Фаткæ та — 118 азы. Рахизфарсы районы Бруты цæрæг Гæбæраты Къостайæн дæр йæ 118 азы йæхи фестыты...

Нæ уацхæссæг бафарста хæтæлдойнаг æрæнд устыты: нæ буц хистæртæ, куыт уæм кæсы, цæй фæрцы ас тæ бирæ цæрут? Æмæ сæ ну дæр афтæ нæ загъта, мæнæ диссаджы хорз цард фæкодтам, æмæ уый фæрцы. Сæйрагдæр «аххосагыл» нымайынц фæллой кæныи. Стæй, дам, нæхи хъахъхъæдтам фыдхæрдæй, нæхи, дам; хъуаг нæ уагътам, хæрынæн бæзгæ зайæг халæй, ома, хордтой гæнгæлы; дзындзалæг, сæнк, кæрог. Цымдтой битъынайы цай.

Гъемæ, хорз адæм, сымах дæр уыдоны хал ахæрут!

Нæ уацхæссæг.

БУЗНЫГ, МÆ АХУЫРГÆНÆГ!

Фыццаг хатт фыссын «Рæстдзинад»-мæ. Тынг æхсызгонæй фæкæсын, ирон æвзаджы тыххæй дзы цы æрмæджытæ вæййы, уыдон. Стæй ирон адæмы цард æмæ æгъдæутты тыххæй. Мæ райгуырæн хъæу у Ставд Дуртæ. Æнæкæрон бирæ йæ уарзын, йæ адæм мæ зæрдæмæ сты тынг хæстæг.

Никуы рох кæнын мæ ахуыргæнджытæ Гæрæкуыты Ерыстауы, Дзугкойты Осмæны, Гноты Валяйы, Хъуылаты Заретæйы, Золойты Валодяйы, Таболты Мариялы. Уæздан æмæ хæрзæгъдау. Ахæм ахуыргæнджыты раз æнæгъдау ахуырдзау уæвæн не уыдис. Уæд ныр не сконламæ æрæрвыстой ирон æвзаг æмæ литературæйы æрыгон ахуыргæнæг Калоты Ирæйы. Мах Ирæйы рухы базыдтам, куыд аив æмæ хъæздыг у ирон æвзаг. Алкæддæр æнхъæлмæ кастыстæм ирон литературæйы уроктæм. Абон дæр мæ нæ рох кæны: мах бадæм, Ирæ дауры Плиты Хадойы «Сæлимæт». Иу сыбырт нæ хъуысы.

Тынг дис фæкæныи, ныртæккæ, ирон æвзагæй, ирон æвзаг ахуыр кæныи кæй нæ фæфæнды, уыцы скъоладзаутыл. Тынг нымайын æмæ уарзын уырыссаг æвзаг. Фæлæ æз ирон адæймагимæ даурын æрмæст ирон æвзагыл.

Калоты Ирæ ныртæккæ ды паспортист.

БАРЫКИНЫ КОНЦЕРТТÆ

Дунеон æмæ Æппæтцæдисон конкурсты лауреат, зындгонд зарæггæнæг æмæ композитор Александр Барыкин цалдæр боны уыдис горат Мæздæджы аивадуарзджыты уазæг. Районы Культурæйы галуаны йын цы концерттæ уыд, уыдоныл æхсызгонæй сæмбæлдысты горæты æмæ æвахс хъæуты сæдæгай фæллойгæнджытæ.

Аивадуарзджытæ сæ зынаргъ уазæгæн йæ концерты мидисджын программæйы тыххæй ракодтой зæрдиаг арфæтæ.

КÆСУТ ÆМÆ ХЪУСУТ

Телеуынынад

БЫНÆТТОН ПРОГРАММÆ 13 АПРЕЛЬ. МАЙРÆМБОН

18.20 — Ирыстон абон. 18.40 — «Ныхас». Поэт, драматург, критик Дзыккайты Шамил. 19.30 — Ирыстон абон. 20.00 — ЦТ. «Хæрзæхсæв, сабитæ». 20.15 — СЦКП-йы XXVIII съезды агъоммæ. «Коммунист æмæ рæстæг». Ныхас кæнæм СЦКП-йы ЦК-йы Платформæйы проекты. Лæвæрд цæуы комкоммæ. 21.00 — ЦТ.

14 АПРЕЛЬ. САБАТ

17.00 — А. Галин. «Крыша». Цæгат Кавказы хæххон - металлургон институты студенты театры спектакль. 18.25 — «Семейная драма». Цæгат Ирыстоны телеуынынады аивадон киноныв. 19.15 — «А-ло-лай». Аргъау. 19.30 — Ирыстон абон. 20.00 — ЦТ. «Хæрзæхсæв, сабитæ». 20.15 — «Адæмон курдиатæ». Вокалон-инструментон ансамбль «Суадон». 21.00 — ЦТ.

15 АПРЕЛЬ. ХУЫЦАУБОН

18.00 — «Агония». Телекиноныв. 18.25 — Реклæмæ. Хъусынгæнинæгтæ. 18.30 — Уырыссаг музыкæйы концерт. 18.50 — «А-ло-лай». Аргъау. 19.05 — Хъусын кæны ЦИАССР-йы Мидхъуыддæгты министрад. 19.15 — Ирыстон абон. 20.00 — ЦТ. «Хæрзæхсæв, сабитæ». 20.15 — Уæлахиз 45 азы бонмæ. «Дуне бахъахъхъенджытæ». 21.00 — ЦТ.

РАДИО

БЫНÆТТОН ПРОГРАММÆ 13 АПРЕЛЬ. МАЙРÆМБОН

7.30, 8.25 — Дæ райсом хорз, Ирыстон. 8.40 — Ныхас. Поэт, драматург, критик Дзыккайты Шамил. 9.30 — Ирыстон абон. 10.00 — ЦТ. «Хæрзæхсæв, сабитæ». 10.15 — «Адæмон курдиатæ». Вокалон-инструментон ансамбль «Суадон». 11.00 — ЦТ. 12.00 — Ирыстон абон. 12.20 — Ирыстон æмæ Цæгат Кавказы хæххон - металлургон институты студенты театры спектакль. 13.15 — «Семейная драма». Цæгат Ирыстоны телеуынынады аивадон киноныв. 14.05 — «Адæмон курдиатæ». Вокалон-инструментон ансамбль «Суадон». 14.30 — Ирыстон абон. 15.00 — ЦТ. «Хæрзæхсæв, сабитæ». 15.15 — «Адæмон курдиатæ». Вокалон-инструментон ансамбль «Суадон». 16.00 — ЦТ. 17.00 — Ирыстон абон. 17.20 — Ирыстон æмæ Цæгат Кавказы хæххон - металлургон институты студенты театры спектакль. 18.15 — «Семейная драма». Цæгат Ирыстоны телеуынынады аивадон киноныв. 19.05 — «Адæмон курдиатæ». Вокалон-инструментон ансамбль «Суадон». 19.30 — Ирыстон абон. 20.00 — ЦТ. «Хæрзæхсæв, сабитæ». 20.15 — «Адæмон курдиатæ». Вокалон-инструментон ансамбль «Суадон». 21.00 — ЦТ.

14 АПРЕЛЬ. САБАТ

7.30, 8.25 — Дæ райсом хорз, Ирыстон. 8.40 — Ныхас. Поэт, драматург, критик Дзыккайты Шамил. 9.30 — Ирыстон абон. 10.00 — ЦТ. «Хæрзæхсæв, сабитæ». 10.15 — «Адæмон курдиатæ». Вокалон-инструментон ансамбль «Суадон». 11.00 — ЦТ. 12.00 — Ирыстон абон. 12.20 — Ирыстон æмæ Цæгат Кавказы хæххон - металлургон институты студенты театры спектакль. 13.15 — «Семейная драма». Цæгат Ирыстоны телеуынынады аивадон киноныв. 14.05 — «Адæмон курдиатæ». Вокалон-инструментон ансамбль «Суадон». 14.30 — Ирыстон абон. 15.00 — ЦТ. «Хæрзæхсæв, сабитæ». 15.15 — «Адæмон курдиатæ». Вокалон-инструментон ансамбль «Суадон». 16.00 — ЦТ. 17.00 — Ирыстон абон. 17.20 — Ирыстон æмæ Цæгат Кавказы хæххон - металлургон институты студенты театры спектакль. 18.15 — «Семейная драма». Цæгат Ирыстоны телеуынынады аивадон киноныв. 19.05 — «Адæмон курдиатæ». Вокалон-инструментон ансамбль «Суадон». 19.30 — Ирыстон абон. 20.00 — ЦТ. «Хæрзæхсæв, сабитæ». 20.15 — «Адæмон курдиатæ». Вокалон-инструментон ансамбль «Суадон». 21.00 — ЦТ.

ныл кодтой сæрзæды хæцыл.

Наф — хæдзарвæндаджы бардуаг. Стыр куывдтæ йын кодтой уалдзæджы.

Ичъына — бинонтæ фылдæр кæныны бардуаг. Куывдтæ йын кодтой, афæдзы дæргъы-ну кæуыл бафтыд, уыцы бинонтæ йæ боны.

Ныхы дзуар — къайады бардуаг. Чызджытæ дзы фæагурынц хорз мойаг. Чындздзонмæ-ну исчи куы фæмæсты, уæд карадæр æлгъыст уыд: «Фыдныхы дзуар фæхæсс!» Ома, дæ къайадæй мацы рауайæд.

Мадымайрæм — цот кæныны сылгоймаг-бардуаг. Курычц дзы, цæмæй ног чындзытæн цот рацæуа, аргæ-арын æнæфыдбылыз уой, æхсыр сæм уа.

Нæлы дзуар —тыртæ (лæппутæ) гуырынгæнæг бардуаг. Фæдфæдыл чызджытæ кæмæн фæгуыры, уыдон дзы фæкурынц лæппу. Чызг куы райгуыры, уæд та йын фæзæгъынц: «Дæ къах дзыкайы тылд фæуæд!»

Аларды — урс, сыгъзæрин Аларды — сывæллæтты низтæй хъахъхъæнæг бардуаг. Нæ фыдæлтæ йын йæ ном хъæрæй сдзурынæн дæр нымд кодтой, хъæр ныхас нæ фехъуыстаис йæ кумæлын, сæнкъуысын дæг абадт хæстонты сæрыл. Уым дæр фат нæ хъат, кард æй нæ карста.

Удæвдз — диссаджы уадында, йæхæдæг йæхи æгъдауæй алы зарджытæ чи кодта, ахæм (абоны магнитофоны миниатюркытæ). Куырдалæгон уыд Æхсар æмæ Æхсæртæджы номæвæрæг «Номæвæрæджы дæварæн Куырдалæгон радта Уæрхæгæн (ногуырдты фыдæн). удæвдз йæ куырдадзы фæтыгæй, болат æнцонай арæзт, — фыст йæ Нарты кадджыты. — Удæвдз нарт сæвæрдтой сæ фынгыл, æмæ сын кодта диссаджы зарæг уадындз хъæлæсæй;

«Айс æй, аназ æй,
хуыцауы
хæларæй,
Айс æй, аназ æй—
ронджы
нуазæн!»

Ронг — нæртон ноэт, тынг хæрзад æмæ карз.

Ælутон — цавæрдæр диссаджы хæрд, ноэт, йæ тыццыл бахæрдæй дæр адæймаджы стонг чи сæтты, йæ низтæ йын чи суры, йæ цæрæнбон ын фылдæр чи кæны, ахæм

Буræмæдз — цыдæр дисаджы сасым.

Донбеттыр — фурды æмæ денджызты бардуаг. Паддзахиуæг кæны доны бын. Базмæлын, сæнкъуысын фыццагкъæпхæнон Гулуты Маринæ 100 метрмæ згъорынæй уыдис фыццаг.

Фарæстæм профессион-техникон училищейы ахуырдзау Анжелæ Самканашвили бацахста дыккаг бынат.

ФЫЦЦАГ БЫНАТ

Æрæджы Курскы ахицæн сты УСФСР-йы скъоладзауты зоналон ерыстæ хъæбысхæст дзюдойæ. 62 килограммы уæзы тыхджындæр разынд Æрхонкæйы станицæйы цæрæг, динамовон спорты мастер Виталий Крутоголов. 68 килограммы уæзы ма фыццаг бынат бацахста æрыгон динамовон Байцаты Хъазыбег. Фыццагкъæпхæнон Сергей Вишнивецкий (90 килограммы уæзы) бацахста дыккаг бынат. Спорты мастертæм кандидат Гæджынаты Чермен (57 килограммы) та — æртыккаг. Нæ уæзы ма æртыккаг бынатмæ рацыд горæт Орджоникидзейы æрыгæтты спортивон скъолайы ахуырдзау Багаты Хвича.

Ерысты фæуæлахиз Цæгат Ирыстоны скъоладзауты командæ. Дыккаг æмæ æртыккаг бынæтты сты Краснодары æмæ Стъараполы крайы командæтæ.

НОГÆЙ ТА

Цалдæр азы Цæгат Кавказы æфсæддон зылды богæлттæ иугонд командæйæн æнтыстджынæй разамынд дæттыныц раздæры зынгонд богæлттæ, СССР Цæдисы сгуыхт тренер Гусаты Юрий æмæ УСФСР-йы сгуыхт тренер Зæнджиаты Дзантемыр. Уыдоны разамы н д æ й Цæгат Кавказы æфсæддон зылды командæ цалдæр хатты уыдис СССР Цæдисы Гæрзифтонг Тыхты чемпион. Æмæ та мæнæ ног уæлахиз. Ацы хатт Белоруссийы сæйраг торæт Минскы. Уым ацы бонты ахицæн Советон Æфсады æмæ бæстæйы Хæстон-Денджызон Флоты чемпионат уæгъдибар хъæбысхæстæй, фæуæлахиз Цæгат Кавказы æфсæддон зылды иугонд командæ, æмæ æртыккаг хатт райста СССР Цæдисы Хъахъхъæнынаты министрады Спортивон комитеты кубок æмæ фыццаг къæпхæны диплом. Дыккаг æмæ æртыккаг бынæттæм рацыдысты бæстæйы Уæлдæфон æрбабырстæй хъахъхъæныны æфсады æмæ Фæскавказы æфсæддон зылды командæтæ.

Нæ уацхæссæгæн ерысты сæйраг тæрхонгæнæг Зæнджиаты Дзантемыр куыд радзырдта, афтæмæй командæйы кад хъахъхъæдтой фараст богалæй. Се 'ппæт дæр сты Цæгат Ирыстоны уæгъдибар хъæбысхæсты скъолайы хъомылгæнинæгтæ. Ныртккæ æфсæддонтæ. Се 'ппæт дæр чемпионаты равдыстой сæ арæхстдзинæдтæ. Разæнгардæй тырныдтой уæлахизмæ. Æмæ дзы авдæн сæ къухты бафтыд æнтыстдзинад. Райстой майдантæ æмæ призон бынæттæ. Уыдонимæ сыгъзæрин майдантæ се 'муæзонты 'хсæн райстой спорты мастертæ Габеты Руслан, Гизойты Валерий, Цогойты Аслан æмæ дунеон къласы спорты мастер Челæхсаты Рустем. 82 килограммы уæзы Рустемимæ кæронбæттæны хæцыд спорты мастер Зыгъуытаты Владимир. Фембæлды рæстæг Владимир йæхи кæй ныццавта, уымæ гæсгæ йæ дохтыртæ нал бауагътой хъæбысхæст кæронмæ ахæццæ кæныл. Æмæ бацахста дыккаг бынат. 52 килограммы уæзы бронзæ майдан райста уæлахиздзау командæйы уæнг, спорты мастер Павел Молокоедов. Чемпионаты ма архайдтой æфсымæртæ-фаззæттæ Гулчиты Валерий æмæ Виталий. Валерий йæ хъарутæ æвзæрста 57 килограммы уæзы æмæ бацахста æртыккаг бынат. Виталий та 68 килограммы уæзы. Бахауд фонды тыхджындæр богалы номхыгъдмæ.

Г. ВАСИЛЬЧЕНКО.

Ацы æрмæг у фæлварæны хуызæн. Хорз уыдаид, хæсты размæ нæ интеллигенци ирон адæмои сфелдыстад куы æмбырд кодта, дзыхæй-дзыхмæ æнусты сæрты кæмæ æрхæццæ, уыдон ма æгас куы уыдыста, уæд ирон мифологийы бардуæгты, зæдты, дауджыты, хъæбатырты, зинты æмæ дæлимонты миниуджыты, сгуыхтдзинæдты, фыдгæндты тыххæй цауты æмбырдгонд бацæттæ кæныи. Н. А. Куыы «Легенды и мифы древней Греции»-йы кæнæ «Мифологион дзырдуат»-ы хуызæн чиныг дзы саразын. Ныр зындæр у — бирæ цыдæртыл дзы бафтыд мæрдырох. Нæ куырыхон хистæртæ сæ ахастой семæ.

Фæлæ ма æбон дæр уæрæх дзыллæтæй бирæ цыдæртæ æмбæхст нс архивты, рагон чиныгуты, Абайты Васойы, Цыбырты Людвиджы, Владимир Кузнецовы æмæ æндæр ахуыргæндты куыстыты. Æрæмбырд, æрбаиу сæ кæи, наукон æгъдæуæй сыл бакус, æнцонæмбарæи æвзагæй фыстæй сæ рахæсс, уæд уый хорз лæвар уаид æрмæст ирон адæмæн нæ, фæлæ, фольклормæ, мифологимæ йе 'ргом чи здахы, уыдонæн се 'ппæтæн дæр.

Уым, кæй зæгъын æй хъæуы, стыр бынат æрцахсинкой Нарты, Даредзанты æмæ Цæрцнаты хъæбатыртæ дæр. Зæгъæм, зæххон уæвгæйæ, Батрадз Гераклау у бирдуаг дæр — хæсты бардуаг, Ацæмæз музыкæйы бардуаг, Сатана — бæгæны, Сырдон — фæндыр саразæг æмæ афтæ дарддæр.

ЦГЪОИТЫ Хазби.

БАРЫКИНЫ КОНЦЕРТТÆ

Дунеон æмæ Æппæтцæдисон конкурсты лауреат, зыидгонд зарæггæнæг æмæ композитор Александр Барыкин цалдæр боны уыдис горæт Мæздæджы аивадуарзджыты уазæг. Районы Культурæйы галуаны йын цы концерттæ уыд, уыдоныл æхсызгонæй сæмбæлдысты горæты æмæ æвваxс хъæуты сæдæгай фæллойгæнджытæ.

Аивадуарзджытæ сæ зынаргъ уазæгæн йæ концерттæ мидисджын программæйы тыххæй ракодтой særдиаг арфæтæ.

ФÆСАРÆЙНАГ ÆВЗАГ

Æнæхъæн афæдзæй фылдæр С. М. Кировы номыл республикон наукон библиотекæйы фæсарæйнаг литературæйы хайады кусы фæсарæйнаг æвзæгтæ ахуыр кæныны къорд. Фæсарæйнаг æвзаг саxыр кæныи кæй фæнды, уыдон бæрны ис алыхуызон дзырдуæттæ. Уроктæ сын аразынц фæлтæрлджын ахуыргæнджытæ. Ахуырдзаутæн фадат ис магнитофоныл фыст фæсарæйнаг урокмæ байхъусынæн.

ФÆЗЫНД НОГ ЧИНЫГ

ЗАРДЖЫТÆ ХЪÆБАТЫРТЫЛ

Чиныгуадзæн «Ир»-ы рацыд Фыдыбæстæйы Стыр хæсты хъæбатыртыл ирон зарджыты æмбырдгонд. Сарæзта йæ зындгонд композитор Хаханты Дудар, йæ нывгæнæг — Цæлларты Ф., редактор Голиаты А. Уый ирон дзыллæтæн у стыр лæвар. Æмæ йыл æхсызгонæй сæмбæлдысты.

Чиныг рафæлдахгæйæ цæстыты раз сыстынц Иры хъæбатырты ирд фæлгонцтæ: Плиты Иссæйы, Гагкайты Алиханы, Ботъоты Гæмæты æмæ бирæ æндæр хъæбатырты сурæттæ. Уыдонæн æнустæм цæрдзæн сæ рухс ном канд зарджыты нæ, фæлæ æгас Иры дзыллæты зæрдæты.

Зæгъын мæ фæнды уый, æмæ чиныджы тираж æгæр гыццыл кæй у. Уымæн æмæ уый хъуамæ уа алы ирон хæдзары дæр. Цæмæдæр гæсгæ, чиныгаразæг фæзивæг кодта зарджыты авторты бацамонын. Уый йæ цауддæр нæ, хуыздæр фæкодтаид. Æмткæй райсгæйæ, чиныг фæрæстмæ. Уæлахизы 45 азы агъоммæ зæрдиаг лæвар у ирон адæмæн.

БЫЗЫККАТЫ Земфирæ.

РАДИО

БЫНÆТТОН ПРОГРАММÆ 13 АПРЕЛЬ. МАЙРÆМБОН

7.30, 8.25 — Дæ райсом хорз, Ирыстон! 8.55 — Республикон газеттыл афæлгæст. 15.30 — «Мах æвзарæм, мах æвзарынц». Фембæлд æрыгон депутаттимæ. 18.00 — Кцойты А. «Фыд æмæ фырт». Очерк. 18.20 — Концерт.

14 АПРЕЛЬ. САБАТ

7.30, 8.25 — Дæ райсом хорз, Ирыстон! 8.55 — Республикон газеттыл афæлгæст. 13.00 — Рацараэты фæндагыл. «Ну уыидыс хъуыддæттæ». 13.20 — Концерт фондзазоны раззагдæртæн. 13.50 — Хъусынгæнинæ æ г т æ, рекламæ. 15.15 — «Кавказы сæуæхсидтæ». Радиожурнал.

15 АПРЕЛЬ. ХУЫЦАУБОН

11.00 — Абон — Советон наукæйы бон. 11.50 — Хъусынгæнинæгтæ, рекламæ. 12.30 — Духовон культурæйы — ирон аргъуаны цыртдæвæны историон ахадындзинад. 13.00 — Нартхъты Г. «Файнустытæ». Хуссар Ирыстойы паддзахадон драмон театры спектакль. 14.13 — Æгъуызарты С. «Лирикон миниатюрæтæ». 14.35 — Адæмон музыкæйы концерт.

Редактор
ХЪЕСАТЫ В.

Спорт

РОГ АТЛЕТИКÆ

Цæдисон республикæты 62 командæйы æрцыдысты горæт Ессентукийы стадионмæ. Ам цыдысты æрыгæтты Æппæтцæдисон ерыстæ — «Уалдзыгон каникултæ» — рог атлетикæйæ. Нæ республикæйы командæйы уыдис 20 адæймаджы. Нæ разамонджытæ — тренертæ Хъороты Владимир æмæ Владимир Куликов. Командæйы уæнгтæ равдыстой хорз цæттæдзинад. Фыццагкъæпхæнон Иринæ Дружинина дæргъмæ агæпп кодта фонды метры æмæ 81 сантиметры. Бацахста фыццаг бынат. Тренер В. Куликовы хъомылгæнинаг фыццагкъæпхæнон Гулуты Маринæ 100 метрмæ згъорынæй уыдис фыццаг.

Фарæстæм профессион-техникон училищейы ахуырдзау Анжелæ Самканашвили бацахста дыккаг бынат.

ФЫЦЦАГ БЫНАТ

Æрæджы Курскы ахицæн сты УСФСР-йы скъоладзауты зоналон ерыстæ хъæбысхæст дзюдойæ. 62 килограммы уæзы тыхджындæр разынд Æрхонкæйы станицæйы цæрæг, динамовон спорты мастер Виталий Крутоголов. 68 килограммы уæзы ма фыццаг бынат бацахста æрыгон динамовон Байцаты Хъазыбег. Фыццагкъæпхæнон Сергей Вишнивецкий (90 килограммы уæзы) бацахста дыккаг бынат. Спорты мастертæм кандидат Гæджынаты Чермен (57 килограммы) та — æртыккаг. Нæ уæзы ма æртыккаг бынатмæ рацыд горæт Орджоникидзейы æрыгæтты спортивон скъолайы ахуырдзау Багаты Хвича.

Ерысты фæуæлахиз Цæгат Ирыстоны скъоладзауты командæ. Дыккаг æмæ æртыккаг бынæттæ сты Краснодары æмæ Стъараполы крайы командæтæ.

НОГÆЙ ТА

Цалдæр азы Цæгат Кавказы æфсæддон зылды богæлттæ иугонд командæйæн æнтыстдзинæдтæ разамынд дæттыныц раздæры зынгонд богæлттæ, СССР Цæдисы сгуыхт тренер Гусаты Юрий æмæ УСФСР-йы сгуыхт тренер Зæнджиаты Дзантемыр. Уыдоны разамы н д æ й Цæгат Кавказы æфсæддон зылды командæ цалдæр хатты уыдис СССР Цæдисы Гæрзифтонг Тыхты чемпион. Æмæ та мæнæ ног уæлахиз. Ацы хатт Белоруссийы сæйраг торæт Минскы. Уым ацы бонты ахицæн Советон Æфсады æмæ бæстæйы Хæстон-Денджызон Флоты чемпионат уæгъдибар хъæбысхæстæй, фæуæлахиз Цæгат Кавказы æфсæддон зылды иугонд командæ, æмæ æртыккаг хатт райста СССР Цæдисы Хъахъхъæныиаты министрады Спортивон комитеты кубок æмæ фыццаг къæпхæны диплом. Дыккаг æмæ æртыккаг бынæттæм рацыдысты бæстæйы Уæлдæфон æрбабырстæй хъахъхъæныны æфсады æмæ Фæскавказы æфсæддон зылды командæтæ.

Нæ уацхæссæгæн ерысты сæйраг тæрхонгæнæг Зæнджиаты Дзантемыр куыд радзырдта, афтæмæй командæйы кад хъахъхъæдтой фараст богалæй. Се 'ппæт дæр сты Цæгат Ирыстоны уæгъдибар хъæбысхæсты скъолайы хъомылгæнинæгтæ. Ныртккæ æфсæддонтæ. Се 'ппæт дæр чемпионаты равдыстой сæ арæхстдзинæдтæ. Разæнгардæй тырныдтой уæлахизмæ. Æмæ дзы авдæн сæ къухты бафтыд æнтыстдзинад. Райстой майдантæ æмæ призон бынæттæ. Уыдонимæ сыгъзæрин майдантæ се 'муæзонты 'хсæн райстой спорты мастертæ Габеты Руслан, Гизойты Валерий, Цогойты Аслан æмæ дунеон къласы спорты мастер Челæхсаты Рустем. 82 килограммы уæзы Рустемимæ кæронбæттæны хæцыд спорты мастер Зыгъуытаты Владимир. Фембæлды рæстæг Владимир йæхи кæй ныццавта, уымæ гæсгæ йæ дохтыртæ нал бауагътой хъæбысхæст кæронмæ ахæццæ кæныл. Æмæ бацахста дыккаг бынат. 52 килограммы уæзы бронзæ майдан райста уæлахиздзау командæйы уæнг, спорты мастер Павел Молокоедов. Чемпионаты ма архайдтой æфсымæртæ-фаззæттæ Гулчиты Валерий æмæ Виталий. Валерий йæ хъарутæ æвзæрста 57 килограммы уæзы æмæ бацахста æртыккаг бынат. Виталий та 68 килограммы уæзы. Бахауд фонды тыхджындæр богалы номхыгъдмæ.

Г. ВАСИЛЬЧЕНКО.

«СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ ОСЕТИЯ» МЫХУЫР КÆНЫ

Номыры мыхуыргонд æрцыд æрмæг ФÆЛКЦ-йы XXI съезды байгомы, Советтæм дыккаг хатт æвзæрстыты æмæ Ленинон зиумæ цæттæ кæныны, фæлгонцады æмæ цъæхфæлысты мæйоны тыххæй.

Газет мыхуыр кæны æрмæг горæт Орджоникидзейы фæллойгæнджыты митингæй ахæм сæргондимæ «Цæмæй æххæстгонд цæуой Закъоны домæнтæ» æмæ митинджы уынаффæ.

Коммунисты ахадындзинадыл ныхас рауад Рахизфарсы райфæлхасцæдисы парторганизацийы æмбырды.

Номыры — В. Зыгинайы статья, республикæйы спортивон æмæ культурон царды хабæрттæ, æндæр æрмæг.

362015 — ЦИАССР.
г. Орджоникидзе.
Тбилисы уынг, 98.
«Мыхуыры хæдзар»

Телефонтæ:

◆ Редактор — 5-46-36, 5-45-27.
◆ Ред. хæдивджытæ — 5-55-89, 5-35-87.
◆ Бæрнон секретарь — 5-44-37.
◆ Бæрнон сек. хæдивджытæ — 5-46-39.

ХАЙÆДТÆ:

◆ Партион-идеологон куыст — 5-54-36, 5-35-88.
◆ Советон куыст æмæ барад — 5-44-19, 5-35-88.
◆ Индустрион-экономикон — 5-45-31.
◆ Агропромышленнон — 5-37-97, 5-45-16.
◆ Культурæ, ахуырад, наукæ — 5-53-74, 5-44-33.
◆ Спорт, информацi — 5-35-92, 5-53-72.
◆ Писмоты, социалон рæзт — 5-44-57 5-63-19.
◆ Къамисæг, нывгæнæг — 5-56-50.
◆ Тæлмацгæнæг — 5-63-19.
◆ Корректортæ — 5-67-03.
◆ Изæрон редакци — 5-35-71.
◆ Бухгалтери — 5-36-68.

Газет цæуы афæдз
250 хатты, къуыри та—
фондз хатты.
Индекс — 53901.
1

ЕИ 00881.
Бæрзонд мыхуыр.
1,86 мыхуырон сыфы.
Тираж — 23.500
Заказ 206.

СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы рауагъдады типографи.
362015, г. Орджоникидзе, Тбилисы уынг, 98.